

„W górę jak orły,

*na dół jak lwy”**

* Motto 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej.

Wstęp

Podjęwając w niniejszej pracy opracowanie monograficzne 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej i Klubu Lotnika „Śmigielko”, chciałbym na wstępie zaznaczyć, iż zarówno drużyna, jak i klub, są ze sobą nierozzerwalnie związane i nie można ich traktować jako odrębnych elementów. Są składową ponad 50-letniej pracy wielu wspaniałych osób, którzy z ogromnym zaangażowaniem tworzyli i nadal tworzą miejsce, gdzie każdy młody człowiek może odnaleźć część samego siebie. Niewiele jest dzisiaj w Jeleniej Górze miejsc, które oferują dzieciom i młodzieży ciekawe spędzanie czasu wolnego. Klub Lotnika „Śmigielko” od wielu lat jest „przystanią” dla różnych młodych osób – i tych z całkiem normalnych domów, i tych z rodzin zagrożonych patologią lub wręcz patologicznych. Szereg różnorodnych zajęć jakie oferował klub i drużyna harcerska, wyjazdów, biwaków czy obozów letnich zawsze przyciągał młodzież, która chciała w sposób ciekawy spędzać czas.

Moja przygoda ze „Śmigielkiem” zaczęła się, kiedy miałem 10 lat i trwa do dzisiaj. Jestem z tym klubem i z drużyną związany emocjonalnie, gdyż tam spędziłem najlepsze lata swojego życia. Stąd pomysł napisania monografii tej placówki, bowiem dotychczas jeszcze nikt tego nie uczynił.

Celem tej pracy jest ukazanie jak na przestrzeni lat rozwijała się działalność tej placówki, w jaki sposób funkcjonowała w środowisku lokalnym, jakie były wzajemne relacje z tym środowiskiem. Cała monografia podzielona jest na 4 części. W pierwszej i drugiej części przedstawiłem genezę i rozwój Związku Harcerstwa Polskiego oraz metodykę harcerską. Składową Klubu Lotnika „Śmigielko” jest 19 Lotnicza Drużyna Harcerska, dlatego pierwsze rozdziały dotyczą właśnie rozwoju harcerstwa w Europie, w Polsce i w końcu w Jeleniej Górze. Rozdział trzeci poświęcony jest metodologii badań. Wyjaśniłem czym jest monografia placówki, jakie zastosowałem techniki i narzędzia badań. Ostatni rozdział dotyczy samej działalności 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej i Klubu Lotnika „Śmigielko”.

Oprócz typowego kalendarium placówki starałem się przedstawić w tym rozdziale również zagadnienia, które dotyczą imienia, patrona, obrzędowości i tradycji drużyny. Klub to nie tylko dzieci i młodzież – to przecież szereg kadry instruktorskiej, dzięki której placówka istnieje od ponad 50-u lat. Kadrze poświęciłem osobny podrozdział, ale muszę od razu zaznaczyć, że nie jestem w stanie opisać wszystkich osób, które miały ogromny wkład w pracę klubu. Praca ta zawiera wiele zdjęć dokumentów, osób czy przedmiotów, które sprawiają, że nie jest to suchy opis funkcjonowania jakiejś placówki. Czytając o wydarzeniach i oglądając fotografie czytelnik łatwiej będzie mógł wyobrazić sobie rozwój

klubu i drużyny.

Na koniec chciałbym zauważyć, że 19 Lotnicza Drużyna Harcerska i Klub Lotnika „Śmigielko” powstały i funkcjonują dzięki olbrzymiemu zaangażowaniu harcmistrza Konrada Mieczkowskiego. To on 54 lata temu założył drużynę harcerską, która prężnie działając, ewoluując – dziś jako klub - nadal stanowi ważny ośrodek pracy z dziećmi i młodzieżą.

Rozdział IV Historia 19 LDH i Klubu Lotnika „Śmigielko”

4.1. Patron i imię 19 LDH

Lata pięćdziesiąte w naszym kraju przyniosły wiele ciekawych zmian, zarówno politycznych jak i społecznych. Społeczeństwo po epoce stalinizmu odczuwało głód pozytywnego bohatera. Wówczas w małym zachodnim miasteczku Polski rozpoczynała działalność zorganizowana przez Konrada Mieczkowskiego 19 Drużyna Harcerzy. Sam dh Konrad wychowany w duchu wojskowym i zamiłowaniu do lotnictwa propagował swoim harcerzom idee wspaniałych osiągnięć lotników Polskich podczas II wojny światowej. W kraju było głośno o powracających z Anglii lotnikach, między innymi o asie polskiego lotnictwa, majorze pilocie Stanisławie Skalskim. Chłopcy z drużyny zdobywali materiały o dywizjonach lotniczych. Po kilku miesiącach na jednej ze zbiórek druż. Klimek zaproponował wysłanie listu do lotnika członka Dywizjonu 317 mjr. pil. Stanisława Skalskiego z prośbą o objęcie patronatu nad Jeleniogórką 19. Już 12.02.1957 mjr pil. Stanisław Skalski odpowiada na list harcerzy wyrażając zgodę na objęcie patronatem 19 Lotniczej Drużyny Harcerzy.

Fot. 14. Stanisław Skalski na uroczystości pierwszego przyrzeczenia (Kronika 1956-57).

Bohater drużyny Stanisław Skalski urodził się 27 października 1915r. w Kodymie koło Odessy w rodzinie agronoma, jako jedyne dziecko. W 1918 roku przeniósł się wraz z rodziną do Polski. Odbił kurs pilotażu i lotniczego przysposobienia wojskowego prowadzony przez Aeroklub Mokotowski. W 1935 porzucił studia i wstąpił do wojska. W 1936 dostał się do Szkoły Podchorążych Lotnictwa w Dęblinie („Szkoly Orląt”), następnie odbył przeszkolenie myśliwskie w Wyższej Szkole Pilotażu w Grudziądzu, które ukończył w 1938. Służył następnie w 4 Pułku Lotniczym w Toruniu. 1 września 1939 zestrzelił niemiecki samolot rozpoznawczy Hs 126 o godz. 7.00 - jak on sam raportuje (Skalski 1957: s. 46). Oznacza to, że Skalski mógł uzyskać pierwsze zwycięstwo w II Wojnie Światowej. We wrześniu 1939 Skalski otrzymał tytuł asa myśliwskiego, zestrzeliwując osobiście 6 niemieckich samolotów (1 Ju86, 2 Do 17, 1 Ju87, 2 Hs126) oraz 1 Hs126 razem z innym pilotem. Uszkodził on także 3 inne maszyny (Gotowała, Przedpełski 2003: s. 166).

17 września wyruszył, jak wielu innych polskich pilotów, do Rumunii, później Francji i Anglii. 12 sierpnia 1940 ppor. Skalski dołączył do brytyjskiego 501 dywizjonu RAF i wziął udział w „Bitwie o Anglię”. 5 września 501 Dywizjon wystartował na przechwycenie dużej grupy niemieckich samolotów. W pierwszym ataku Skalski trafił bombowiec He 111, następnie zestrzelił jeszcze Messerschmitta Bf 109 z osłony bombowców. Kilka minut później Skalski upolował lecącego na wysokości 8000 metrów Messerschmitta. Samolot Skalskiego został trafiony, stanął w ogniu. Skalski zdołał wyskoczyć z nurkującego myśliwca i

wylądował na spadochronie. Jednakże był poważnie poparzony i następne sześć tygodni spędził w szpitalu. W Bitwie o Anglię Skalski łącznie zaliczył sześć niemieckich maszyn (Kutzner 2004: s. 8).

Na początku maja 1942 został dowódcą polskiego 317 Dywizjonu, awansując na brytyjski stopień Squadron Leader. 1 października 1942 Skalski zdał Dywizjon 317 kpt. Zbigniewowi Czajkowskiemu i rozpoczął swoją afrykańską karierę.

Polski Zespół Walczący (Polish Fighting Team-PFT), popularnie zwany „Cyrkiem Skalskiego” został zorganizowany z najlepszych polskich pilotów. W zespole było 15 wyselekcjonowanych pilotów - wszyscy byli ochotnikami. Dowodzenie otrzymał kpt. Skalski. Zostali dołączeni jako Eskadra B do 145 Dywizjonu RAF dowodzonego przez S/Ldr Lance Wade. Kod literowy Dywizjonu to „ZX”, a polska Eskadra otrzymała osobiste oznaczenia od „1” do „9” (Gretzyngier, Matusiak, Zieliński 2008: s. 118).

Pierwszy kontakt z przeciwnikiem zdarzył się 28 marca 1943 r. Eskadra prowadzona przez Skalskiego spotkała grupę Ju 88 eskortowaną przez Bf 109G z I/JG 77. Myśliwce żadnej ze stron nie zaznały strat, jednakże Skalski i ppor. Chorbaczewski zaliczyli po jednym Ju 88. W czasie zaledwie kilku tygodni działań Polacy zestrzelili 25 niemieckich samolotów na pewno, 3 uszkodzili prawdopodobnie i 9 uszkodzili (Gotowała, Przedpełski 2003: s. 166).

Po walkach w Afryce Anglicy zaoferowali Skalskiemu dowództwo brytyjskiego 601 Dywizjonu RAF, który brał udział w desancie na Sycylii. Skalski dowodził nim od 4 lipca do 20 października 1943. Następnie Skalski powrócił do Anglii i w grudniu 1943 został dowódcą polskiego 131 Skrzydła Myśliwskiego, w składzie dywizjonów: 302, 308, 317. Od kwietnia 1944 dowodził polskim 133 Skrzydłem Myśliwskim (dywizjony: 306, 315, brytyjski 129), które podczas D-Day osłaniało i wspierało lądujących w Normandii żołnierzy. Latał wówczas myśliwcem P-51 Mustang III. 24 czerwca 1944 zaliczono mu ostatnie zwycięstwa, odniesione w nietypowy sposób – dwa zaatakowane przez niego nad Francją myśliwce Bf 109, zderzyły się ze sobą (Kutzner 2004: s. 9).

We wrześniu 1944 Skalski został wysłany do wyższej szkoły wojennej do Fort Leavenworth w USA. Prowadził następnie wykłady z taktyki dla oficerów amerykańskiej 3 Armii Powietrznej. Próbował dostać się na staż do amerykańskich jednostek na Dalekim Wschodzie, lecz został odwołany do Anglii, gdzie służył w sztabie 11 Grupy Myśliwskiej, a od marca 1945 do lutego 1946 ponownie w 133 Skrzydle (Gotowała, Przedpełski 2003: s. 167).

W sumie Skalskiemu zaliczono oficjalnie, według tzw. Listy Bajana, 18 zestrzelonych niemieckich samolotów, 2 zestrzelone zespołowo (zaliczone jako 11/12) i 2 prawdopodobnie

oraz 4 i 1/3 uszkodzone. Sam był dwukrotnie zestrzelony podczas walki, po drugim zestrzeleniu ratował się na spadochronie i był mocno poparzony. Otrzymał odznaczenia m.in. Złoty (1944) i Srebrny (21 grudnia 1940) Krzyż Orderu Virtuti Militari, Order Krzyża Grunwaldu III klasy, czterokrotnie Krzyż Walecznych, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, brytyjskie Distinguished Service Order i Distinguished Flying Cross (jako jedyny cudzoziemiec – trzykrotnie). Po wojnie Anglicy proponowali mu obywatelstwo, możliwość latania, wykładania w akademii. Zdecydował się jednak wrócić do Polski (Kutzner 2004: s. 9).

Po powrocie do Polski w 1947 wstąpił do polskiego lotnictwa, gdzie objął w czerwcu 1947 stanowisko inspektora do spraw techniki pilotażu. W ramach represji okresu stalinizmu, 4 czerwca 1948 został aresztowany pod fałszywym zarzutem szpiegostwa i po brutalnym śledztwie, 7 kwietnia 1950 skazany przez Mieczysława Widaję na karę śmierci w tzw. procesie kiblowym, zamienioną w 1951 w drodze łaski na dożywocie. 11 kwietnia 1956 został uwolniony i zrehabilitowany (Gotowała, Przedpełski 2003: s. 167).

Po zmianach w październiku 1956, w listopadzie 1956 wrócił do wojska i został początkowo zatrudniony w sztabie Wojsk Lotniczych i Obrony Kraju. W 1957, w stopniu podpułkownika, przeszedł przeszkolenie na samolotach odrzutowych. Służył jednak następnie głównie na stanowiskach biurowych. 20 maja 1968 w stopniu pułkownika został sekretarzem generalnym Aeroklubu PRL. Na własną prośbę został przeniesiony do rezerwy 10 kwietnia 1972. 15 września 1988 uchwałą Rady Państwa został mianowany generałem brygady. Nominację wręczył w Belwederze przewodniczący Rady Państwa gen. armii Wojciech Jaruzelski (Jaruzelski 2005: s. 59).

Był wieloletnim członkiem Rady Naczelnej oraz Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, a także Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. W okresie PRL pozostawał bezpartyjny. W latach 80. XX w. zaangażował się w działalność Zjednoczenia Patriotycznego „Grunwald”. W wyborach parlamentarnych w 1991 kandydował do Senatu bez powodzenia. Jego działalność publiczna w tym okresie, aczkolwiek mało nagłośniona, była kontrowersyjna, w sporadycznych wywiadach w prasie wypowiadał się w duchu nacjonalistycznym na tematy polityczne i społeczne, pisywał także w Tygodniku „Ojczyzna” Bogusława Jeznacha.

Prasa donosiła, że w ostatnich latach życia, jako człowiek schorowany i uzależniony od pomocy osób trzecich, został okradziony przez swoich opiekunów, którzy przejęli mieszkanie i oszczędności. Ostatnie miesiące życia spędził w domu pomocy społecznej. Zmarł 12 listopada 2004 roku w Warszawie. Jednakże według F. Grabowskiego informacje o

śmierci w nędzy nie są rzetelne, przed śmiercią Skalski przebywał w prywatnym domu opieki (Grabowski 2005: s. 11).

Skalski był najlepszym kandydatem na bohatera drużyny, lecz uwarunkowania polityczne i sam skromny lotnik zaproponował by młodzi harcerze wybrali na bohatera drużyny jego kolegów z Dywizjonu 317. I tak postanowiono. Zapisana poniżej krótka historia Dywizjonu wyjaśnia motywy wyboru bohatera drużyny. Dywizjon 317 powstał 20 lutego 1941 r. na lotnisku w Acklington w hrabstwie Northumberland. Jego nazwa angielska brzmiała: 317 Polish Fighter Squadron. Personel dywizjonu pochodził głównie z 5 pułku lotniczego bazującego w Lidzie i na Porubanku koło Wilna. Za odznakę dywizjonu przyjęto odznakę 152 eskadry myśliwskiej 5 pułku lotniczego- był to stylizowany kondor o ubarwieniu niebieskim w pozycji atakującej na tle białej tarczy w kształcie równoramiennego krzyża.

Fot. 15. Odznaka 317 Dywizjonu Myśliwskiego „Wileńskiego” (Kronika 1967).

Znakami rozpoznawczymi były namalowane na kadłubie samolotów litery JH. Święto Dywizjonu przypadało dnia 20 lutego, na pamiątkę sformowania dywizjonu. Do stroju lotniczego piloci nosili szaliki jedwabne koloru jasnoniebieskiego (Cynk 2001: s. 178).

Dowódcą z ramienia RAF został s/ldr M. Mount, lecz już 3 marca zastąpił go s/ldr Wood. 20 lutego 1941 Polskim dowódcą został mjr pil. Stanisław Brzezina. Wśród dwunastu dowódców polskiego dywizjonu jest również kapitan Stanisław Skalski. Objął on dowodzenie 30 kwietnia 1942 roku (Cumft, Kujawa 1989: s. 276).

Dywizjon 317 został wyposażony w najnowsze samoloty typu Hawker Hurricane Mk-I, Hawker Hurricane Mk-IIA i Mk-IIB – wszedł na stan od 20 lipca 1941, następnie polscy piloci otrzymali Supermarine Spitfire Mk-VB i Mk-VC na których latali od 7 grudnia 1941. Do dyspozycji mieli również Supermarine Spitfire Mk-IXE, LF i IXE - od 23 września 1943 i Supermarine Spitfire Mk-XVI - od 1 maja 1945.

Fot. 16. Hurricane JH-L w Acklington, kwiecień 1941 r. (zbiory własne).

Fot. 17. Spitfire JH-Y w locie z Northolt w maju 1942 r. (zbiory własne).

Polski dywizjon, jak wiele innych, stacjonował na różnych lotniskach polowych. Zaczęli od 20 lutego 1941 w Acklington, przez Northolt, Heson i - Plumetot we Francji, Gilze Rijen w Holandii, Deurne w Belgii, a nawet od 13 kwietnia 1945 - Nordhorn w Niemczech, w sumie stacjonowali na 25 lotniskach (Cynk 2002: s. 169).

4 maja 1945 ostatni lot bojowy polskiego lotnictwa w II wojnie światowej wykonał pilot Lesław Szczerbiński, ostatecznie dywizjon został rozwiązany 3 stycznia 1947 roku (Król 1976: s. 61). Bilans działań wojennych zakończył łącznie na 49 i 1/3 samolotów wroga zestrzelonych, 10 zniszczonych prawdopodobnie i 25 uszkodzonych. Niestety Polski Dywizjon 317 ponosił też straty. W ciągu trwania wojny poległo 25 pilotów, a 6 trafiło do niemieckiej niewoli (Kutzner 2007: s. 74).

Tak więc ostatecznie 19 Lotnicza Drużyna Harcerska przyjmuje imię Dywizjonu 317, a zarazem zyskuje patrona drużyny w osobie pilota Stanisława Skalskiego, z którym utrzymuje kontakty poprzez korespondencję, odwiedziny zarówno w domu rodzinnym jak i w Aeroklubie APLR w Warszawie.

4.2. Etapy działalności 19 LDH i Klubu Lotnika „Śmigielko”

Przez wiele lat działalności zainteresowania członków drużyny były bardzo szerokie. Poczynając od zainteresowań lotnictwem, modelarstwem lotniczym, szkutnictwem, żeglarstwem, fotografią, strzelectwem, na turystyce kwalifikowanej kończąc. Początkowe lata działalności to pełna fascynacja lotnictwem i motoryzacją. W Szkole Podstawowej nr 7, gdzie „19” prowadziła swoją pierwszą działalność, zostaje zorganizowana modelarnia, a jej instruktorami po za Konradem Mieczkowskim zostają Andrzej Brzaszcz i Lesław Gański, piloci szybowcowi. Inicjują oni również powstanie przy drużynie klubu szybowcowo-spadochronowego. Młodzież sama remontuje sprzęt, w sierpniu 1959 roku z własnych wypracowanych środków pojawia się pierwszy samochód w drużynie Willis, który po remoncie służy do wypraw, zaopatrzenia drużyny w prowiant na obozie, jak i przewozu sprzętu. Harcerze dumnie poruszali się swoim Willisem. Wielu robiło swoje pierwsze kroki za kierownicą, ucząc się jeździć, a następnie zdobywali prawo jazdy.

Fot. 18. Willis 19- ki w akcji (Kronika 1967).

Od samego początku sprawnie działa modelarnia i szkutnictwo. Wielu członków drużyny wykonywało dokładne kopie samolotów wojskowych z II Wojny Światowej. Zdobywali oni przy tym wiele nagród w regionalnych i krajowych zawodach modelarstwa lotniczego. Fascynacja modelarstwem przeradzała się w pasję do lotnictwa wyczynowego, harcerze i instruktorzy z „19” zdobywali licencje pilotów szybowcowych i samolotowych. Końcowym etapem w szkoleniu był akces do Oficerskiej Szkoły Lotniczej w Dęblinie.

Fot. 19. Dh A. Chmielewski po locie „Puchaczem” (Kronika 1987).

Przez wiele lat 19 LDH koncentruje swoją uwagę na przygotowaniu swych członków do aktywnego życia w społeczeństwie. To wyraźnie wiodące zadanie jest rozumiane wieloaspektowo:

1. Jako kształtowanie przywiązania do Ojczyzny i przygotowania do służenia Jej i Jej obrony - co wynika z paramilitarnego charakteru drużyny.
2. Wyrabiania praktyki moralnego postępowania, właściwych stosunków międzyludzkich, umiejętności działania w zespole i dla zespołu.
3. Przygotowanie do pracy zawodowej, nie ograniczane do troski o dobre wyniki w nauce (a w razie potrzeby organizowania korepetycji), gdyż koncentrowano się na kierowaniu najwytrwalszych i najlepszych na szkolenie lotnicze.
4. Obserwatorzy pracy drużyny zgodnie stwierdzają, że po obozach, a w szczególności obozie „Sława 83” wraz z napływem do drużyny dziewcząt nasiliła się działalność wprowadzająca w kulturowe uczestnictwo, między innymi, przez rozśpiewanie.

Wszystkie powyższe działania, oraz fakt posiadania bogatych, własnych tradycji dokumentowanych dziesiątkami kronik, dyplomów, a także poprzez kontakty z kombatanami i pilotami, z byłymi członkami drużyny, spotkania z innymi drużynami (np. 19 LDH z Krakowa), wreszcie udział w ogólnopolskich imprezach sprawiało, że drużyna miała swój, trudny do zdefiniowania - ale widoczny i odczuwalny duch, swoje *esprit de corps*. Wyrażał się on w poczuciu więzi członków, dumy z przynależności i powodował, że mimo upływu lat i naturalnej rotacji, trafiali do drużyny wciąż nowi członkowie.

Kuratorski Ośrodek Pracy z Młodzieżą

W dniu 25 listopada 1972 roku w pomieszczeniach przekazanych przez ówczesny ADM nr 5 za sprawą Konrada Mieczkowskiego i Mirosława Wysockiego zorganizowano Kuratorski Ośrodek Pracy z Młodzieżą. Ośrodek powstaje na podstawie Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lipca 1971 roku w sprawie utworzenia ośrodków pracy z młodzieżą, wydanego w związku z zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 1969 roku w sprawie koordynacji i finansowania pomocy postpenitencjarnej (Zarządzenia nr 96 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 września 1969 roku). Zgodnie z zarządzeniem zadaniem ośrodków było zapobieganie dalszej demoralizacji oraz kształtowanie prawidłowej postawy społecznej nieletnich w szczególności poprzez zapewnienie należytego nadzoru i opieki wychowawczej nieletnim pozostającym bez należytego nadzoru i opieki w czasie wolnym od zajęć szkolnych lub pracy. Organizowanie pracy wychowawczej z nieletnimi w ośrodku i udzielenie im pomocy powierzone zostało kuratorom sądowym dla nieletnich (Kalinowski 1984: s. 201).

Fot. 20. Drużyna przed nową siedzibą na ul. 1 Maja 68 (Kronika 1972-76).

Na kartach kroniki z 1972 roku oraz w artykułach prasowych zostało zapisane, że wspólnym wysiłkiem młodzieży, kuratorów i instruktorów oraz wielu instytucji dokonano kapitalnego remontu pomieszczeń ośrodka w budynku który był już przeznaczony do rozbioru („Nowiny Jeleniogórskie” 1972: s. 3).

Za cel działalności przyjęto umiejętne i celowe wykorzystanie czasu wolnego po zajęciach szkolnych, poprzez pomoc w nauce, kształcenia naturalnego dążenia dziecka do zabawy i rozrywki, zapewnienie właściwego rozwoju psychofizycznego, wyrobienie fizycznej aktywności, podejmowanie kolektywnych prac społeczno – użytecznych na rzecz

własnego ośrodka, miasta, szkoły, jak również przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej.

W skład ośrodka wchodzi **19 Lotnicza Drużyna Harcerska**, która przenosi swoją siedzibę ze Szkoły Podstawowej nr 7, środowiskowa świetlica prowadząca działalność dydaktyczno – wychowawczą i kulturalno – rozrywkową, pracownia modelarska, również przeniesiona z SP nr 7, pracownia fotograficzna, pracownia radiotechniczna. W ramach zainteresowań młodzież bierze udział w zajęciach między innymi: drużyny harcerskiej, koła lotniczego Aeroklubu Jeleniogórskiego, koła turystyczno – krajobrazowego, koła Towarzystwa Przyjaciół Dzieci i sekcji strzeleckiej.

Fot. 21. Dh Gruszczyński przed nową siedzibą ze sztandarem drużyny (Kronika 1972-75).

Ośrodkiem kieruje zespół kuratorski – instruktorski w ramach którego pracuje Instruktorski Krąg ZHP oraz grupa działania z Wyższej Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej w Jeleniej Górze, pod kierownictwem hm. Wawrzyńca Pióro i hm. Jerzego Gruszki oraz wielu kadetów i elewów z WOSR. Zadaniem zespołu jest zapewnienie fachowej obsady kadrowej ośrodka.

Przez wiele lat działalność ośrodka była polem działania wielu kręgów zainteresowań od pracy 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej poprzez modelarstwo lotnicze i skutnicze, żeglarstwo po turystykę krajoznawczą - powodując scalenie i powstanie nieoficjalnie klubu o potocznej nazwie „Śmigielko”. W roku 1995 na skutek zmian organizacyjnych w Sądzie Rodzinnym w Jeleniej Górze zakończył działalność Kuratorski Ośrodek Pracy z Młodzieżą.

Dzięki swojej sile, zespoleniu i determinacji prowadzącego Konrada Mieczkowskiego, pracujących w tym czasie instruktorów, zarówno harcerskich, jak i specjalnościowych oraz przy wsparciu władz miasta, wielu organizacji społecznych, zakładów pracy zaczyna działalność Klub Lotnika „Śmigielko”.

Klub Lotnika „Śmigielko”

Nazwę Klub Lotnika „Śmigielko” zaproponowali współautorzy hm. Jerzy Gruszka razem z hm. Wawrzyńcem Pióro. Doszli oni do wniosku, że i tak młodzież używa już nazwy Śmigielko. Tak więc „Śmigielko” kontynuuje działalność drużyny harcerskiej, podtrzymuje zainteresowania lotnictwem, modelarstwem lotniczym, szkutnictwem, żeglarstwem, fotografią, strzelectwem, na turystyce kwalifikowanej kończąc. Zainteresowania i możliwości ich realizacji (dostęp do sprzętu) umożliwił harcerzom dostęp do żeglarstwa.

Fot. 22. Harcerze „19-ki” podczas prac modelarskich (Kronika 1972-75).

Organizowane obozy nad jeziorami zachęcały do uprawiania żeglarstwa, zarazem zdobywania patentów żeglarza i sternika. Jeden z instruktorów hm. Jan Jagielski zdobywa uprawnienia instruktora żeglarstwa, znakomicie wykorzystując swoje umiejętności i szkoląc młodzież na obozach drużyny.

Fot. 23. Przygotowanie do wodowania „Maczka” (Kronika 2009).

Kolejną pasją podtrzymaną przez klub jest zainteresowanie strzelectwem sportowym. Już w pierwszych latach istnienia drużyna miała wielu wspaniałych strzelców. Wygrywali oni szereg pucharów między innymi komendanta Jeleniogórskiego Hufca ZHP, komendanta WOSR w Jeleniej Górze, zajmowali czołowe miejsca w zawodach organizowanych przez LOK i Kuratorium Oświaty. Sekcję strzelecką prowadził hm. Andrzej Gawłowski.

Fot. 24. Zawody strzeleckie (strona z Kroniki klubu 15.12.2000r.)

W najlepszych latach działalności „19” i klubu tj. w latach 1980-2000 liczba, członków drużyny wahała się od około 130 harcerzy w latach osiemdziesiątych do 80 w latach dziewięćdziesiątych, takie liczby widnieją w sprawozdaniach i spisach harcerskich z tamtego okresu. Taki stan potwierdzają również rozkazy drużyny, które analizowałem w toku pracy badawczej. Niestety w pierwszej dekadzie XXI wieku liczba ta spadła do około 30

stałych członków. Według opinii instruktorów, z którymi rozmawiałem, przez 19 LDH i Śmigielko można szacować, że przewinęło się około cztery tysiące dzieci i młodzieży.

Fot. 25. Uczestnicy obozu w trakcie kursu jeździeckiego na obozie w Radzynie (Kronika 2006).

Analizując dokumentację klubu przedstawioną przez Konrada Mieczkowskiego swoją działalność „Śmigielko” opiera na wsparciu finansowym i materialnym współpracujących z klubem zakładów pracy tj. Zakładów Szybowcowych z Jeżowa Sudeckiego, Aeroklubu Jeleniogórskiego, Zakładów Farmaceutycznych „Jelfa”, Urzędu Miasta w Jeleniej Górze oraz Wyższej Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej, a w ostatnich latach z Miejskim Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w Jeleniej Górze. Trudna sytuacja w gospodarce kraju, likwidacja i prywatyzacja wielu zakładów pracy odciska swoje piętno na działalności drużyny. Trudności finansowe jakie pojawiły się po roku 2000, a ostatecznie likwidacja w 2005 roku Wyższej Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej w Jeleniej Górze zmusiło kierownictwo „Śmigielka” do szukania nowych form pozyskiwania funduszy na działalność. I tak 17 stycznia 2001 roku podjęto decyzję o zarejestrowaniu działalności Klubu Lotnika „Śmigielko” w Sądzie Okręgowym w Wydziale Organizacji i Instytucji oraz wpisano do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000076692. W statucie klubu wskazano miejsce działalności, informację o osobowości prawnej klubu, cele, metody i środki działania, określono prawa i obowiązki członków klubu, określono zarząd, władzę klubu i komisję rewizyjną oraz określono majątek klubu. Na czele władz Klubu Lotnika „Śmigielko” nieprzerwalnie do dnia dzisiejszego stoi Konrad Mieczkowski.

Klub Lotnika „Śmigielko” posiada spory majątek, który ulokowany jest w sprzęcie turystyczno-oboazowym, modelarskim i żeglarskim. Są to między innymi duże namioty harcerskie 10 osobowe, małe namioty turystyczne 2-4 osobowe, żaglówki, kajaki, rowery

górskie i turystyczne oraz wiele sprzętu pomocniczego niezbędnego do prowadzenia obozów, biwaków czy szkoleń prowadzonych dla dzieci i młodzieży.

Ważniejsze daty i wydarzenia, przedstawiłem w kalendarium dołączonym do niniejszego rozdziału pracy. Celem kalendarium jest obrazowe przedstawienie działalności drużyny i klubu, uzupełnia ono historyczne poczynania i sukcesy członków drużyny i „Śmigielka”.

Turystyka w życiu 19 LDH i KL Śmigielko

Duże znaczenie w działalności 19 Harcerskiej Drużyny Lotniczej i Klubu Lotnika „Śmigielko” miało realizowanie programu związanego z zajęciami krajoznawczymi, wycieczkami i rajdami turystycznymi. W trakcie realizacji tego programu zwracano uwagę m.in. na cechy charakterystyczne krajobrazu ze szczególnym ukierunkowaniem na obszar Ziemi Jeleniogórskiej oraz Karkonoskiego Parku Narodowego z jego rezerwatami. Krajoznawstwo pozwalało łączyć z życiem naukę i teorię zdobytą w szkole. W czasie wędrowek ich uczestnicy zapoznawali się ze środowiskiem naturalnym, obserwowali zjawiska zachodzące w przyrodzie, co pozwalało na rozwijanie u młodzieży naukowego poglądu na świat oraz poznawanie piękna ziemi ojczystej i miejsca zamieszkania. Uprawiając turystykę młodzież pogłębiała swoją sprawność fizyczną, zdobywała sprawności w posługiwaniu się sprzętem turystycznym, a także przystosowywała się do wędrowek w grupie i nabywała umiejętności współżycia w zespole.

Fot. 26. Przegląd rowerów przed trasą (Kronika 1967).

Na organizowanych przez „19” obozach młodzież stale zwiedzała miejscowości i okolice, poprzez wycieczki piesze, rowerowe, spływy kajakowe i wyprawy żeglarskie. W ten

sposób młodzi ludzie poznali wiele zakątków naszego kraju.

Fot. 27. Rowerowe zwiedzanie rejonu jeziora Ślaskiego (Kronika 2004).

Natomiast w codziennej działalności realizowano program związany z miejscem zamieszkania - wycieczki i rajdy po górach oraz miejscowościach Kotliny Jeleniogórskiej. Harcerze „19” wędrowali po: Karkonoszach, Rudawach Janowickich, Górach Izerskich; zwiedzali zamki, pałace, kościoły, muzea.

W ostatnich latach nastąpił duży rozwój turystyki kwalifikowanej w Klubie Lotnika „Śmigielko”, a to głównie za sprawą przejścia z MDK i koła PTTK nr 36 „Grotołaz” pod kierownictwo hm Waldemara Wiśniewskiego (Klub ten powstał w 1975 r. w hufcu w Jeleniej Górze - dh Waldemar Wiśniewski był w tym czasie komendantem hufca). W. Wiśniewski jest Organizatorem Turystyki, Przodownikiem Turystyki Kolarskiej, Przewodniczącym Komisji Kolarskiej Zarządu Oddziału PTTK Sudety Zachodnie od 1982 r. Bagaż doświadczenia turystycznego zaowocował dużą ilością imprez turystycznych oraz rozpoczęcia zdobywania przez młodzież odznak turystyki kwalifikowanej - GOT, KOT, OTP i innych.

19 Drużyna Lotnicza wielokrotnie uczestniczyła w Jeleniogórskim Rajdzie Młodzieży Szkolnej zajmując czołowe lokaty i udowadniając, że uprawianie turystyki kwalifikowanej może sprawić wiele satysfakcji i radości, rozwijając jednocześnie walory poznawcze i kulturoznawcze.

Siedziby 19 LDH i Klubu Lotnika Śmigielko

Za pierwszą siedzibę „19-ka” przyjęła pomieszczenia w Szkole Podstawowej nr 7 w Jeleniej Górze przy ul. 1 Maja 48. Tam też za zgodą ówczesnego kierownika szkoły Michała Prokopiaka zorganizowano modelarnię lotniczą. Były to dwa niewielkie pomieszczenia, które

służyły jako harcówka, a zarazem modelarnia oraz miejsce spotkań młodzieży rozwijającej swoje zainteresowania. W szkole podstawowej drużyna lokowała się i pracowała do 1972 roku. W listopadzie 1972 roku dzięki ciężkiej pracy młodzieży przy remoncie pomieszczeń przekazanych przez ADM nr 5, drużyna przenosi swoją działalność na ul. 1 Maja 68 w Jeleniej Górze, gdzie w dniu 25 listopada 1972 roku następuje oficjalne otwarcie Kuratorskiego Ośrodka Pracy z Młodzieżą, w którego skład wchodzi drużyna („Gazeta Robotnicza” 1972: s. 2). Były to pomieszczenia w baraku i budynku, które były przeznaczone do rozbiórki. W baraku, gdzie mieściła się harcówka i Izba Pamięci były dwa duże pomieszczenia około 25 m² każde i trzy mniejsze, stanowiące miejsce magazynowania drobnego sprzętu oraz ciemnia fotograficzna. Obok duże pomieszczenie garażowe, w którym przechowywano sprzęt pływający, namioty, kanadyjki, materace i inny sprzęt niezbędny do organizowania obozów. Druga część klubu mieściła się w budynku głównym, gdzie znajdowały się dwa duże pokoje, w których zorganizowano pracownię modelarską, kuchnię i kantorek instruktorów (łącznie było to około 150 m²). Swoją działalność w wyżej opisanych pomieszczeniach „Śmigielko” prowadzi do roku 1998, kiedy to decyzją Prezydenta Miasta Jeleniej Góry Zofii Czernow budynki zostały przeznaczone ostatecznie do rozbiórki.

Dzięki przychylności rajców miejskich i decyzji prezydenta miasta „Śmigielko” otrzymuje w dniu 19 października 1998 roku na podstawie najmu lokalu kolejną lokalizację. Tym razem, i jak się okazuje ostatecznie, „Śmigielko” przenosi się do pomieszczeń po byłej szwalni przy ul. 1 Maja 67/67of w Jeleniej Górze.

Fot. 28. Jedno z pomieszczeń w obecnej siedzibie „Śmigielka” z kier. Mieczkowskim w tle (zdj. własne 2011r.)

Są to pomieszczenia o łącznej powierzchni około 350 metrów kwadratowych. Całość składa się z dużej sali konferencyjnej, kuchni, ogromnej sali (około 120 m²) przeznaczonej na zajęcia i zabawy ruchowe oraz kilkunastu mniejszych pomieszczeń w których mieszczą się modelarnie lotnicze i skutnicze, kantorki, magazyny w których przechowywany jest sprzęt obozowy, turystyczny, rowery i kajaki. Pomieszczenia wyposażone są w meble, które zostały przekazane przez zakłady pracy, urzędy i WOSR oraz sprzęty zakupione z własnych środków „Śmigielka”. Na ścianach wyeksponowane są wykonane przez młodzież modele samolotów, zdjęcia dokumentujące działalność i bogatą historię Śmigielka. Pracownie modelarskie wyposażone są w niezbędne do wykonania modeli narzędzia, które były zbierane przez całe lata. Na urządzenie i obecny wygląd „Śmigielka” miała duży wpływ młodzież, która własną pracą doprowadziła do stanu używalności darowane jej przez miasto pomieszczenia.

4.3. Obrzędy i tradycje 19 LDH i Klubu Lotnika „Śmigielko”

Istotnym elementem systemu wychowawczego było i jest tworzenie swoistego dla 19 LDH ducha zespołu (*esprit de corps*). Jest oczywiste, że przyjęto początkowo wszystko, co z jednej strony określała harcerska metodyka, a z drugiej strony regulamin mundurowy ZHP. Przyjęcie lotniczej specjalizacji, związki z jednostkami wojskowymi i Sądem dla Nieletnich, skupienie w swych szeregach dzieci pochodzących zarówno z rodzin „elit” miasta, w dużej części z kręgów kadry oficerskiej WOSR, pracowników urzędów miejskich i oraz z biednych i podkuratelnych powodowało, że drużyna w oparciu o darowizny zapewniała znacznej części swych członków mundury. Obok regulaminowych, były m.in. stalowe olimpijki, czarne berety, a następnie ubiory typu „moro” czy „panterka”. Bez względu na wzór lub kolor munduru, istotną cechą wyróżniającą były specyficzne oznaki i odznaki.

Spośród pierwszych wymienimy przykładowo oznakę członków kręgu instruktorskiego (skrzydełka) noszoną na ramieniu, nad godłem drużyny (kondor, symbol eskadr myśliwskich), plakietkę honorową (skrzydlata lilijka) i plakietki obozowe - zawsze noszone na prawej kieszeni munduru.

Fot. 29. Dł Mieczkowski, Kaczmarek i Gruszka (na zdjęciu w kolejności od lewej) w trakcie planowania trasy biegu harcerskiego (Kronika 1983).

Odznakami wyróżniającymi (obok plakietki honorowej) w pierwszym rzędzie była plakietka (odznaka) popularyzatora lotnictwa, wzór wyprzedzający ustalenia GK ZHP. Na obozach corocznie zdobywana była odznaka Sprawności Obronnej (wzór LOK), Odznaka Hufca, Chorągwi, „Już pływam”, wreszcie sprawności i stopnie wg regulaminu GK ZHP. W tej grupie należy wymienić dyplomy i proporce, jakimi nagradzano obozowiczów, wreszcie tylko na obozach „19” celebrowane wręczenie „cukierka komendanta” (swoiste potwierdzenie zapisu w rozkazie dziennym).

Lotnicze tradycje oraz potrzeby obozowego życia spowodowały wprowadzenie własnej struktury organizacyjnej, według której drużyna dzieli się na eskadry, a te na klucze. Klucz to zespół 5-7 chłopców lub dziewcząt mieszkających w jednym namiocie typu „10” lub „NS”. Symbolem wyróżniającym dowódcę klucza był brązowy sznur. Funkcja dowódcy klucza była niekiedy rotacyjna, co pozwoliło wykazać się zdolnościami przywódczymi większej liczbie harcerzy.

Fot. 30. Instruktor omawia budowę samolotu (Kronika 1966).

W swojej symbolice klucze nawiązywały do godeł różnych eskadr (dywizjonów) oraz godeł osobistych pilotów, stąd nazwy: „Kruki”, „Kaczory”, „Skrzydlate grotty”, „Nietoperze”, „Gwiazdeczki”. Dwa, a niekiedy trzy klucze, tworzyły eskadrę. Swe nazwy eskadry wiązały z eskadrami piątego (niekiedy szóstego) pułku lotniczego, od nich pochodziły też godła: eskadra A „Niedźwiadki”, B - „Orły”, C - „Tygrysy”, D - „Wędrowcy”, E - „Komarzyce”. Dowódca klucza - początkujący instruktor - nosił sznur zielony z ramienia. Powyższe elementy uzupełniające regulaminowe struktury uzupełniono przez tworzenie funkcji stałych takich jak: pomocnik instruktora ds..., instruktor ds..., gospodarz, kronikarz i inne oraz okresowych jak: dowódca warty, rozrywki, załogi jachtu, instruktor dyżurny. Powoływanie rozlicznych funkcji ma uczyć kierowania innymi. Pozwala także na nadawanie, w miarę z wywiązywania się z rosnących wymogów, coraz szerszych uprawnień i przywilejów. Z faktu rozbudowania struktury drużyny wynika szeroka możliwość tworzenia symboliki: nazw, zawołań, godeł kluczy i eskadr.

Zupełnie specyficzne formy obrzędowości wypracowano w trakcie obozów. Należy do nich: ŚWIECZKOWISKO. Zakaz palenia ognia zmusił obozowiczów do zastąpienia go lampą lub grubą świecą stawianą na podwyższeniu. Z czasem ten typ ognia przeniesiony został do sali zastępując najczęściej brakujący kominek. Obok wszystkich obrzędów ogniskowych dodano jeden własny: najmłodsi uczestnicy mogli po pożegnaniu ognia udać się na spoczynek. Odejście pierwszej osoby było sygnałem ściszenia ogniskowego gwaru.

APELE prowadzone według standardów, z codziennym wciąganiem i opuszczaniem flagi uzupełniały:

- rano: uroczystości osobiste uczestników (imieniny, urodziny) z życzeniami, podarkami

i innymi przyjemnościami,

- wieczorem: „obozowe zabawy” i nagrody tj. „wykup” korespondencji (przysiady lub pompki) i odnalezionych zgub, odbiorów wyróżnień połączonych z „cukierkiem komendanta” (cukierek, czekoladka, herbatniki wg zasobów komendanta).

Fot. 31. Wciągnięcie flagi na maszt podczas apelu (Kronika 1970).

Apel kończyło odśpiewanie hymnu. Początkowa kakofonia (a „19” do przodujących w śpiewie nie należała) nabrała z czasem swoistego charakteru. I wtedy, gdy ten śpiew stawał się specyficzny: Wszystko co na-sze / Pol-sce odda-my/ w niej-tyl-ko...” oznaczał dla komendanta osiągnięcie obozowego „ducha”. Na obozach śpiewany był również marsz drużyny, który był zwieńczeniem apelu, a którego treść została napisana specjalnie dla drużyny przez jego członków i instruktorów. A brzmi on następująco:

MARSZ DRUŻYNY

Lotnicy my harcerska wiara
Lećmy w świat z podniebnych dróg
Nie straszna nam żadna wichura
Bo Stasio Skalski jest wśród następnego
My bojowe ptaki
Los już mamy taki
Że dziś jesteśmy tu
A jutro w szlak gwiazdzistych dróg

Dziewiętnasta nasza jest drużyna
Która pragnie zdobyć świat
Lecz my pragniemy zdobyć serca
Naszych przyjaciół z błękitnych dróg.

Wszystko, co było na obozie musiało zapewnić bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne, dlatego uczono bycia w lesie, pokazywano jego piękno, uczono podpatrywać ptaki, a szczytem tych zabiegów było dopuszczenie do próby na „trzy pióra”. To jedna ze sprawności harcerskich, należąca do grupy sprawności puszczańskich, a jednocześnie wyrabiających siłę ducha. Jest sprawnością mistrzowską w ZHP i trzygwiazdkową w ZHR, zdobywaną przez wędrowników, wyłącznie na obozie letnim. Zdobywanie sprawności polega na pomyślnym przejściu trzech prób, z których każda trwa jedną dobę:

- próby milczenia, w czasie której harcerz powinien zachować całkowite milczenie i przeznaczyć ten czas na zastanowienie się nad swym harcerskim życiem,
- próby głodu, podczas której powinien powstrzymać się od spożywania jakichkolwiek pokarmów i napojów (niektórzy dopuszczają picie czystej wody i spożywanie suchego chleba), uczestnicząc jednocześnie we wszystkich normalnych zajęciach obozowych,
- próby samotności, którą powinien przejść w lesie, niespostrzeżony przez ludzi, żywiąc się owocami leśnymi i obserwując życie lasu.

Fot. 32. Wzór naszywki „3 pióra” (Leksykon Harcerstwa 1988).

W Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej harcerz musi w tym czasie znaleźć 3 pióra, w przeciwnym razie sprawność nie zostaje przyznana. W razie niepowodzenia w którejkolwiek z prób kolejny raz można zdobywać tę sprawność dopiero na następnym obozie. W niektórych środowiskach przyjmuje się, że do próby na sprawność trzech piór może dopuścić wyłącznie drużynowy lub inny harcerz sam posiadający taką sprawność.

Bezpieczeństwo zapewniało takie ustawienie obozu, że pomiędzy namiotami

uczestników były namioty kadry, pozwalające kontrolować sen (nakryć, gdy potrzeba, uspokoić w złym śnie) interweniować w czasie deszczu itd. „Wymysłem” kadry instruktorskiej było zakładanie w deszczowe dni, na skarpetki - foliowych woreczków i profilaktycznie (na apelu) przyjmowanie witaminy C. Miało to znakomicie chronić harcerzy przed chorobami.

- Śmigielko to klub, świetlica i pracownia, miejsce apeli w czasie deszczu, miejsce przygotowania drugiego śniadania, podwieczorku. W nim było najczęściej „źródło” - termosy z herbatą lub woda z sokiem.
- Obozowa Pionierka to przede wszystkim brama, koniecznie z wieżą. Ozdobą było śmigło samolotowe lub szachownica, jeleń i stonowany napis. Drogę do bramy zdobiły modele różnorodnych ognisk i niekiedy szałasów. Obok bramy budowano tablicę rozkazów. W centralnym dla obozu miejscu lokalizowano punkt przeciwpożarowy z podstawowymi narzędziami. Zbiórka na specjalny sygnał - powtarzana kilkakrotnie, pozwalała ograniczyć czas zebrania uczestników do 13 sekund.

Fot. 33. Budowniczy bramy w pamiątkowym zdjęciu (Kronika 1959).

Wreszcie cechą obozów było wytyczenie drogi do latryny brzożowymi kłódami ułatwiającymi trafienie do upragnionego celu, choć z obrzędowością nie ma to nic wspólnego, to wszystkie powyższe elementy tworzyły określoną całość, oddziałującą na uczestników, budziły ich dumę, gdy dostrzegali zdziwienie, zaskoczenie i zachwyt odwiedzających obóz osób.

Alarm. Obóz bez alarmu - to niewyobrażalna rzecz! Alarmy miały sprecyzowany cel -

odebranie w specyficznej leśnej scenerii (opuszczenie obozowiska) przyrzeczenia harcerskiego. Nie robiono nic, co by dodatkowo komplikowało wstanie i ubranie się, gdyż nie „wygłupy” były celem jego ogłoszenia (to, co śmieszy kadrę, lub stare obozowe wygi często nie jest śmieszne dla nowicjuszy).

Podsumowując, Lotnicza Drużyna Harcerska im. Dywizjonu 317 w Jeleniej Górze przez lata swej działalności wypracowała własne formy działania i ich zewnętrzne odpowiedniki, dzięki którym istnieje nieprzerwanie mimo - czy wbrew - burzom, niepokojom i zmianom, od 1957 r. Przez jej szeregi przeszły setki harcerzy i harcerek dziś już dorosłych ludzi prowadzących własne życie i wspominających z łezką w oku swe młodzińcze, „dziewiętnastkowe” przygody.

4.4. Wywiady z instruktorami

Pierwszy wywiad przeprowadziłem z Konradem Mieczkowskim, który rozpoczął pracę w 19 LDH 1 stycznia 1957 roku. Jednak przygotowania do utworzenia drużyny zaczął już we wrześniu 1956 roku. Początkowo był on drużynowym, a obecnie jest kierownikiem Klubu Lotnika „Śmigiełko”. Cele, które sobie stawiał to głównie: popularyzacja lotnictwa i szkolenie lotnicze dzieci i młodzieży systemem harcerskim. Mój rozmówca powiedział, że lotnictwo i harcerstwo łączy podobny zakres wymagań pod względem cech charakteru. Lotnik musi być spostrzegawczy, odważny, opanowany, solidny, koleżeński i odpowiedzialny. Dlatego polskie lotnictwo widziało w harcerzach najlepszych kandydatów na pilotów wojskowych i cywilnych. Zadaniem drużyny lotniczej była popularyzacja lotnictwa i modelarstwa lotniczego jako pierwszego kroku do szybownictwa i pilotażu silnikowego. Współpraca z Inspektorem Lotnictwa Głównej Kwatery ZHP w Warszawie oraz Aeroklubem Jeleniogórskim zaowocowała wyszkoleniem wielu harcerzy „19” na pilotów szybowcowych i samolotowych.

Zapytałem mojego rozmówcę o to jak układała się praca w drużynie na początku jego działalności. Uzyskałem odpowiedź, że praca w drużynie lotniczej, następnie szczepie lotniczym i klubie lotniczym przez cały okres działalności układała się bardzo dobrze. Było to spowodowane tym, że do drużyny lotniczej, szczepu lotniczego należeli zapaleńcy harcerstwa i lotnictwa w Jeleniej Górze. Pytany o obecną pracę w Klubie Lotnika „Śmigiełko”, Konrad Mieczkowski przyznał z zadowoleniem, że praca jest realizowana planowo, zgodnie z

wcześniej wytyczonymi celami.

Kolejne pytanie dotyczyło wydarzeń z życia drużyny i klubu, które szczególnie utkwiły w pamięci mojemu rozmówcy. Ponieważ Konrad Mieczkowski od samego początku uczestniczy w życiu drużyny i klubu, tych wydarzeń jest niezwykle wiele. Większość z nich została opisana w kronikach „Śmigielka”, część z nich przytoczyłem już we wcześniejszych rozdziałach tej monografii. Jednak warto wymienić te, które mój rozmówca wspomina ze szczególną nostalgią. Z pewnością do takich wydarzeń należy pierwsze przyrzeczenie harcerskie z 19 maja 1957 roku, w którym uczestniczył pilot myśliwski, patron drużyny Stanisław Skalski. Innym ważnym wydarzeniem był udział w kursie zastępowych w Szklarskiej Porębie w 1957 roku. Ponadto pierwsze samodzielne obozy drużyny w Strzebielinie Morskim i obozy nad Jeziorem Sławskim. Dużym wydarzeniem było otrzymanie od generała dywizji pilota Jana Frey-Bieleckiego samolotu odrzutowego Jak 23 w 1961 roku. Wielkim sukcesem dla całej drużyny było także zdobycie pierwszego miejsca w Mistrzostwach Polski Modelarzy przez Jarosława Suchockiego w 1980 roku.

Pytany o zmiany w życiu drużyny i klubu Konrad Mieczkowski dostrzegł zmianę pokoleniową – wychowankowie drużyny dziś są instruktorami drużyny. Działalność lotnicza w „Śmigielku” została poszerzona o żeglarstwo i sporty wodne oraz turystykę pieszą i rowerową. Mój rozmówca stwierdził, że ani czynniki zewnętrzne, ani wewnętrzne, nie miały większego wpływu na przemiany w „Śmigielku”, ponieważ klub i drużyna konsekwentnie realizuje swój program i nic nie jest w stanie tego zakłócić. Wywiad zamknęło optymistyczne zapewnienie, że mojemu rozmówcy nie zabraknie sił, woli i determinacji w dalszej pracy w klubie – ponieważ jest to jego życiowa pasja.

Drugi wywiad przeprowadziłem z Jerzym Gruszką. Wspominał on początki swojej współpracy z drużyną i klubem. Zaczęła się ona w połowie lat 70-tych, wówczas powstał krąg instruktorski, którego szefem został Wawrzyniec Pióro, skupiony wokół „Śmigielka”. Następnie powstało Zgrupowanie Drużyn, w skład którego wchodziły drużyny z: I LO, które prowadził właśnie Jerzy Gruszka, Technikum Ekonomicznego – prowadzone przez Zdzisława Ciurę, ZSZ – prowadził Roman Bira, SP I prowadziła Anna Kokotowska i 19 LDH – prowadził Konrad Mieczkowski. Całość była dowodzona przez mojego rozmówcę. Przyznał on, że przez cały czas był bardzo ściśle związany z „19”, służył radą oraz swoimi umiejętnościami. We wspomnianym kręgu instruktorskim narodził się pomysł akcji „Bohater”, której celem było nadanie hufcowi imienia „Bohaterskich lotników polskich” – akcja ta była prowadzona przez mojego rozmówcę.

Na pytanie o to, czym zajmował się mój respondent, uzyskałem odpowiedź, iż było to

sporządzanie programów i planów, projektowanie odznak i plakietek, a także nadzór nad pisanem kronik i prowadzenie obozów jako komendant. Cele, które sobie stawiał Jerzy Gruszka, to głównie wzbogacenie symboliki, jako elementu kształtowania osobowości, skupianie się na wychowaniu patriotycznym, wyrabianiu samodzielności, przysposobieniu do służby państwowej, w tym wojskowej. Mój rozmówca przyznał, że bardzo dbał o konsekwentną realizację założonych celów i dzięki swojemu uporowi, udało mu się je osiągnąć.

Pytany o to jak układała się praca w drużynie i klubie na początku działalności, mój rozmówca zdecydowanie stwierdził, że zawsze układała się dobrze. Natomiast dziś, ze względu na wiek, bardziej niż praca jest to raczej doradztwo.

Mojemu rozmówcy trudno było wymienić jakieś szczególne wydarzenia z życia drużyny i klubu, które utkwiłyby mu w pamięci. Tych wydarzeń było zbyt wiele, ale podkreślił, że wszystkie były przyjemne.

Jerzy Gruszka dostrzega wiele zmian w życiu drużyny. Istotną, szczególnie widoczną, zmianą jest fakt, iż coraz mniej młodzieży chce uczestniczyć w życiu drużyny. Zaczyna brakować kadry, młodzi wychowawcy, opiekunowie nie chcą pracować za darmo. Niematerialne wynagrodzenie np. w postaci dyplomu już nie jest wystarczające. A zatem czynnik ekonomiczny jest głównym motorem zmian dokonujących się w drużynie i klubie. Brak funduszy powoduje, że w „Śmigielku” brak jest komputeryzacji, która mogłaby przyciągnąć młodzież. Za taki stan rzeczy mój rozmówca obwinia poniekąd obecnego kierownika klubu i drużyny, który pomimo starań, by całość dobrze funkcjonowała, jest zbyt konserwatywny i nie pozwala młodym ludziom wprowadzić zmian, nowych programów, co umożliwiłoby również staranie się o fundusze, także z UE.

Dalszą swą współpracę z drużyną Jerzy Gruszka widzi w formie doradztwa, służeniu radą i jak sam twierdzi, zawsze jest do dyspozycji i takiego rodzaju współpracy gotowy.

Trzeci wywiad przeprowadziłem z Waldemarem Wiśniewskim. Jego współpraca z drużyną zaczęła się w 1971 roku, kiedy to pracował w Komendzie Hufca ZHP w Jeleniej Górze. Od 1995 roku pracuje jako instruktor i wychowawca w „Śmigielku”. Podczas swojej pracy zajmował się głównie planowaniem, organizowaniem i prowadzeniem wycieczek pieszych oraz rowerowych, zajęciami sportowymi oraz obozową akcją letnią, co oznacza, że jeździł na obozy jako instruktor i wychowawca. Cele, które sobie stawiał mój rozmówca, to wyrabianie zamiłowania do uprawiania turystyki kwalifikowanej, poznawanie piękna przyrody oraz Ziemi Jeleniogórskiej jako lokalnej ojczyzny. Także poznawanie miejsc, krajobrazów, przyrody i ludzi na terenach, na których młodzież przebywała w trakcie trwania

obozów oraz wyrabianie poczucia więzi koleżeńskiej, prowadzące do zawiązywania trwałych przyjaźni oraz utożsamiania się z klubem. Mój rozmówca przyznał, że większość celów udało się zrealizować, o czym świadczy choćby, to iż przez lata młodzież czuła potrzebę utrzymywania kontaktów ze „Śmigielkiem”, uczestniczyła w zajęciach i życiu klubu, spotykała się z instruktorami i umawiała na kolejne wycieczki i wyjazdy obozowe.

Waldemar Wiśniewski wspominał, że początki jego pracy z drużyną były uzależnione od tego, ile wolnego czasu miał do dyspozycji po godzinach pracy. Działalność od samego początku była bezkonfliktowa, opierała się na zrozumieniu potrzeb młodzieży oraz przyjacielskich stosunkach panujących wśród instruktorów. W chwili obecnej praca ma podobny charakter.

Najciekawsze wydarzenia, które wspomina mój rozmówca w szczególności, to przede wszystkim wycieczki, które odbywały się w połączeniu z zaliczaniem konkurencji sprawnościowych. Zawsze wzbudzały one w młodzieży wielkie emocje. Pamięta również marsze na trasach turystycznych, które raptownie w ciągu jednej nocy zostały zasypane śniegiem. Podobna sytuacja zdarzyła się podczas trwania wycieczki rowerowej. Szczególnie wspomina sytuacje, które wymagały od młodzieży i instruktorów wykazania się odwagą oraz posiadanymi umiejętnościami podczas zajęć żeglarskich na Jeziorze Sławskim, gdy niespodziewanie silny wiatr prawie uniemożliwił dopłynięcie do przystani.

Pytany o zmiany w życiu klubu i drużyny, mój rozmówca, wskazał na mniejszą liczbę instruktorów, którzy chcą działać społecznie na rzecz klubu (a taka jest tradycja w „Śmigielku”). Trudności życia codziennego powodują, że brakuje czasu, a niekiedy także chęci do pomagania innym. Zmieniło się także podejście młodzieży do wielu problemów. Jednakże klub w dalszym ciągu jest nastawiony na pracę z młodzieżą, na organizację czasu wolnego, zapewnienie możliwości korzystania z zajęć sportowych, specjalistycznych oraz kulturalnych.

Waldemar Wiśniewski na koniec wywiadu przyznał, że przez te wszystkie lata pracy z młodzieżą w „Śmigielku” wytworzyła się potrzeba stałej współpracy, której głównym celem jest pomoc młodzieży w znalezieniu się we współczesnym środowisku. Mój rozmówca wyraził chęć dalszej pracy w „Śmigielku”.

Czwarty wywiad przeprowadziłem z Izabelą Kozłowską (Pasoń). Swoją pracę w klubie rozpoczęła w 1995 roku, początkowo jako harcerka, drużynowa drużyny zuchowej, przyboczna żeńskiej drużyny starszo-harcerskiej, następnie jako pielęgniarka na obozach i biwakach oraz jako wychowawca na obozach klubu.

Cele jakie sobie stawiała moja respondentka to głównie kształtowanie osobowości

dziecka, rozwijanie zainteresowań, profilaktyka patologii społecznej, upowszechnianie takich wartości jak: prawda, tolerancja, przyjaźń oraz wzbogacanie wiedzy przyrodniczej. Moja rozmówczyni przyznała, że większość z postawionych sobie celów udało jej się zrealizować.

Pytana o to, jak układała się współpraca w klubie, Izabela Kozłowska stwierdziła, że układała się ona dobrze i mimo, iż czasem zdarzały się trudne dni, to zawsze wszystko kończyło się dobrze i na wesoło. Nadal ta współpraca układa się dobrze, moja rozmówczyni uczestniczy w akcjach organizowanych przez „Śmigielko” oraz jeździ na obozy.

Podobnie, jak moi wcześniejsi rozmówcy, także ona przyznała, że wydarzeń, które zapadły jej w pamięć było bardzo wiele. Każda zbiórka, biwak, wycieczka czy dzień na obozie obfitował w różne ciekawe czy śmieszne wydarzenia. Podkreśliła, że każdy harcerz najlepiej pamięta dzień, w którym składał przyrzeczenie harcerskie.

Zmiany, które zaobserwowała moja rozmówczyni, to przede wszystkim brak nowych instruktorów, którzy w przyszłości będą kontynuowali działalność klubu. Dostęp do innych rozrywek, ciekawszych form spędzania wolnego czasu, wyjazdy zagraniczne na wakacje spowodowały, że mniej jest także młodzieży, chcącej uczestniczyć w życiu klubu. Jako czynnik hamujący rozwój klubu podała także trudną współpracę z obecnym komendantem, który nie dopuszcza innych do współprowadzenia klubu, sam podejmuje wszelkie decyzje.

Rozmówczyni wyraziła chęć dalszej współpracy ze „Śmigielkiem”, mając jednocześnie nadzieję na to, że nastąpią korzystne zmiany, które będą czyniły tę współpracę bardziej owocną.

Po przeanalizowaniu przeprowadzonych wywiadów można wyciągnąć kilka wniosków. Bez względu na staż pracy w klubie i drużynie moi rozmówcy zgodnie przyznają, że współpraca odbywała się w bardzo dobrej atmosferze. Cele, które sobie stawiali w większości udało się zrealizować. Ze względu na bogate doświadczenia, każdy z respondentów zapamiętał inne wydarzenia, które były szczególnie wzruszające czy godne zapamiętania, jednakże wszyscy zgodnie przyznają, że takich wydarzeń było niezwykle wiele. Moi rozmówcy dostrzegają zmiany zachodzące w drużynie i klubie – nie zawsze są to zmiany na lepsze. Do tych zmian głównie należy coraz mniejsza liczba zainteresowanych udziałem w życiu drużyny i klubu – zarówno młodzieży, jak i kadry. Jest to spowodowane czynnikami ekonomicznymi, zmianami stylu życia, potrzeb i oczekiwań. Część respondentów wskazała także na zbyt konserwatywne stanowisko obecnego komendanta, co utrudnia dalszy rozwój klubu i adaptację do nowych wymogów życia społecznego. Jednakże respondenci jednomyślnie wyrażają chęć dalszej współpracy z klubem oraz drużyną, co może napawać

optymizmem i być podstawą do zmian na lepsze.

4.5. Sylwetki instruktorów

MIECZKOWSKI Konrad, ur. 1.02.1935 r. w Wilnie, laborant-chemik, harcmistrz od 1974 r. (hm PL 1985), instruktor w Hufcu ZHP Jelenia Góra. Do ZHP wstąpił w 1948 r. Służbę instruktorską rozpoczął w 1957 r. Był drużynowym 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej im. Dywizjonu 317. W 1976 r. został odznaczony krzyżem „Za Zasługi dla ZHP”, a w 1987 r. jego złotą klasą. Obecnie jest drużynowym 19 LDH i kierownikiem Klubu Lotnika „Śmigiełko” w Jeleniej Górze.

JAGIELSKI Jan, prof. dr hab. W dniu 25 września 2009 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał mu tytuł profesora nauk wojskowych. Aktualnie wykładowca na Uniwersytecie Zielonogórskim na Wydziale Elektrotechniki, Informatyki i Telekomunikacji, w Instytucie Metrologii Elektrycznej. Instruktor specjalnościowy 19 LDH i Klubu Lotnika „Śmigiełko”. Posiada Srebrną Odznakę Szybowcową, Złotą Odznakę Modelarza Lotniczego i dyplom instruktora modelarstwa lotniczego klasy S. Jest też sternikiem jachtowym i instruktorem żeglarstwa.

GRUSZKA Jerzy, poznaniak, od 1952 r. mieszka i pracuje w Jeleniej Górze lub jej okolicy. Wykształcenie wyższe: historyk, zawód (II st. spec. zaw., profesor szkoły średniej), funkcje zawodowe: z-ca i kierownik, dyrektor szkoły (SP Karpniki, Nr 3 Cieplice, Nr 4 i 12 i I LO Jelenia Góra), wizytator historii. Ważniejsze funkcje społeczne: instruktor ZHP (Harcerz

Orli, harcmistrz, po trzech piórach ps. „Drzemlik”), organizator Wojewódzkich Przeglądów Szkolnych Zespołów Pieśni i Tańca. Współzałożyciel Wydawnictwa Nauczycielskiego Sp. z o.o. – tu wydał 14 publikacji dot. prawa oświatowego, w łącznym nakładzie 154 tys. egzemplarzy. Druh Jerzy Gruszka przez szereg lat był emocjonalnie związany z działalnością „19”. Do dzisiaj jest instruktorem w Klubie Lotnika „Śmigielko” którego nazwy był współautorem razem z harcmistrzem Wawrzyńcem Pióro.

GAWŁOWSKI Andrzej, harcmistrz od 1979 r., instruktor w Hufcu ZHP Jelenia Góra. Od 23.11.1980 r. do 31.12.1982 r. był komendantem Hufca. Od 18.01.1981 r. do 18.01.1985 r. wchodził w skład Rady Chorągwi Jeleniogórskiej i jej prezydium, a od 18.01.1989 r. do kwietnia 1991 r. był członkiem Komisji Instruktorskiej tej Chorągwi. W 1989 r. został odznaczony krzyżem „Za Zasługi dla ZHP”.

WIŚNIEWSKI Waldemar, nauczyciel, harcmistrz od 1973 r. (harcmistrz PL 1983), instruktor w Hufcu ZHP Jelenia Góra. Od 21.12.1973 r. do 17.12.1977 r. wchodził w skład Rady i Komendy Hufca ZHP Jelenia Góra, pełniąc funkcje: od 21.12.1973 r. do 30.06. 1975 r. zastępcy, a od 1.07.1975 r. do 17.12.1977 r. komendanta Hufca. Od 1.09. 1975 r. do 7.02.1978r. wchodził w skład Rady Chorągwi Jeleniogórskiej, jej prezydium i Komendy.

PŁONKA Jan, harcmistrz od 1980 r., instruktor w Hufcu ZHP Jelenia Góra. Od 23.11.1980 r. do grudnia 1984 r. wchodził w skład Rady i Komendy Hufca, a od 18.01.1985 r. do 18.01.1989 r. był członkiem Komisji Instruktorskiej Chorągwi Jeleniogórskiej. W 1983 r. został odznaczony krzyżem „Za Zasługi dla ZHP”. Od 09.10.1999 przewodniczący Komisji Rewizyjnej Hufca ZHP w Jeleniej Górze.

SOSIŃSKA Zofia, magister pedagogiki opiekuńczej z resocjalizacją, kurator zawodowy w Sądzie Rodzinnym i Nieletnich w Jeleniej Górze. Instruktor ZHP. W latach 1998-2000 założyła i kierowała Ośrodkiem Kuratorskim działającym przy SP nr 10 w Jeleniej Górze.

LEWIŃSKI Adam, magister kultury fizycznej, kurator społeczny w Sądzie Rodzinnym i Nieletnich w Jeleniej Górze, wieloletni kurator społeczny ośrodka kuratorskiego i instruktor harcerski 19 LDH.

GORZAŁCZYŃSKI Andrzej, inżynier, oficer dowodzenia sztabowego,

podpułkownik WOSR w Jeleniej Górze – emerytowany. Harcmistrz ZHP, instruktor specjalnościowy 19 LDH. Sekretarz Rady Powiatowej SLD, członek Rady Nadzorczej Jeleniogórskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Działający w Śmigielku od 1975 roku do dnia dzisiejszego.

PIÓRO Wawrzyniec, inżynier, pułkownik WOSR w Jeleniej Górze – emerytowany, harcmistrz ZHP, pracujący z 19 LDH w latach 1975-1985, instruktor ośrodka kuratorskiego, współautor nazwy Klub Lotnika „Śmigielko”.

WIECHNIK Waldemar, magister, inżynier, absolwent WOSR w Jeleniej Górze, harcmistrz ZHP, instruktor harcerski i specjalnościowy 19 LDH, pracujący z drużyną od 1980 roku, obecnie pracujący w jednostce wojskowej w Bydgoszczy, w wolnych chwilach wspierający pracę „Śmigielka”.

ZUKOWSKI Janusz, magister nauk społecznych, harcmistrz ZHP, instruktor harcerski, doradca zawodowy Centrum Kształcenia Ustawicznego w Jeleniej Górze. Związany z działalnością „Śmigielka” od 1980 roku, obecnie wspomagający pracę „Śmigielka”.

SUCHOCKI Jarosław, technik mechanik, podharcmistrz ZHP, instruktor harcerski i specjalnościowy, mistrz Polski modelarzy w modelach akrobacyjnych, związany ze „Śmigielkiem” od 1979 roku, obecnie instruktor modelarski modeli latających.

KACZMAREK Krzysztof, technik programowania maszyn cyfrowych, przewodnik ZHP, instruktor specjalnościowy, pilot szybowcowy i samolotowy, od 1993 roku instruktor szybowcowy i samolotowy Aeroklubu Jeleniogórskiego. W trakcie pisania powyższej pracy otrzymałem wiadomość, że 15 kwietnia 2011 roku Krzysztof Kaczmarek zginął w wypadku samolotowym, w trakcie oblotu awionetki typu „Zodiak”.

KOZŁOWSKA Izabela, magister zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej, przewodnik ZHP, instruktorka specjalnościowa i harcerska, działająca w „Śmigielku” od 1998 roku do dnia dzisiejszego.

Wykaz instruktorów pracujących w 19 LDH i KL „Śmigielko” w latach 1957-2011.

Lata działalności	Nazwisko i imię	Rodzaj prowadzonych zajęć
1957-2011	Mieczkowski Konrad	Drużynowy, instruktor harcerski, kurator społeczny, kierownik klubu
1957-1965	Berszowicki Izidor	Instruktor harcerski
1957-1978	Brzaszcz Andrzej	Instruktor modelarstwa lotniczego, instruktor harcerski
1957-1982	Gański Lesław	Instruktor modelarstwa lotniczego, instruktor harcerski
1958-1990	Wysocki Mirosław	Instruktor harcerski, kurator sądowy zawodowy
1962-1970	Maniecki Janusz	Instruktor harcerski
1970-1975	Faryniarz-Skorupska Bożena	Instruktor programowy
1970-1975	Klimarz Grażyna	Instruktor programowy
1975-1985	Pióro Wawrzyniec	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1975-2005	Gruszka Jerzy	Instruktor harcerski i specjalnościowy
1975-2011	Gorzalczyński Andrzej	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1975-1979	Tokarek Jadwiga	Instruktor programowy
1975-1979	Stachnik Małgorzat	Instruktor programowy
1975-1985	Wolniak Andrzej	Instruktor szybowcowo i samolotowy, instruktor modelarstwa lotniczego
1977-1981	Czernula Wiesław	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy

1977-1981	Węzyk Tadeusz	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1977-1982	Korzekwa Ryszard	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1977-1982	Głowacki Aleksander	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1978-1983	Wróbel Henryk	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1978-1983	Polityło Aleksander	Instruktor harcerski, kurator społeczny
1978-1983	Matla Grzegorz	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1978-1983	Majewski Krzysztof	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor programowy
1978-1984	Czernul Wiesław	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor programowy
1978-1983	Białkowski Andrzej	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1978-1998	Wolniak Bożena	Instruktor harcerski, pielęgniarka
1979-2011	Suchocki Jarosław	Instruktor harcerski i modelarstwa lotniczego
1979-1990	Kaczmarek Krzysztof	Instruktor harcerski, szybowcowy, samolotowy i modelarstwa lotniczego
1980-1990	Wiechnik Waldemar	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1980-1985	Smaś Marek	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1980-1990	Lewiński Robert	Instruktor harcerski, kurator społeczny
1980-1986	Bykowski Dariusz	Drużynowy, instruktor modelarski
1980-1986	Gruszczyński Dariusz	Drużynowy, instruktor modelarstwa lotniczego
1980-1987	Żuk Czesław	Instruktor programowy, kurator sadowy zawodowy
1980-2006	Żukowski Janusz	Instruktor harcerski, instruktor specjalnościowy
1980-2011	Jagielski Jan	Instruktor harcerski, żeglarski, lotniczy i modelarstwa lotniczego
1981-1994	Tyburezy Henryk	Instruktor harcerski, instruktor specjalnościowy
1982-1988	Konieczny Tomasz	Drużynowy, instruktor harcerski
1983-1990	Niezgoda Wojciech	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor modelarstwa lotniczego
1983-1989	Niezgoda Beata	Drużynowa, instruktor harcerski
1983-1988	Tabienko Henryk	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1983-1986	Łasiński Jacek	Instruktor harcerski, kurator społeczny, instruktor specjalnościowy
1984-2002	Ładkowski Jacek	Drużynowy, instruktor specjalnościowy, instruktor harcerski
1985-2011	Gawłowski Andrzej	Instruktor harcerski, instruktor specjalnościowy

1995-2004	Wróblewski Ryszard	Instruktor harcerski i żeglarski
1986-2011	Chmielewski Artur	Drużynowy, społeczny kurator sądowy, instruktor modelarstwa lotniczego, instruktor harcerski i specjalnościowy
1986-1994	Kens Tomasz	Drużynowy, instruktor harcerski
1988-2006	Plonka Jan	Instruktor harcerski i specjalnościowy
1990-1998	Sosińska Zofia	Instruktor harcerski, kurator sądowy zawodowy
1991-2011	Grzesiuk Robert	Drużynowy, instruktor harcerski, żeglarski i modelarstwa lotniczego
1991- 2009	Duzinkiewicz Tomasz	Drużynowy, instruktor harcerski i żeglarski
1995-2011	Wiśniewski Waldemar	Instruktor harcerski, instruktor turystyki pieszej i rowerowej
1995-2011	Pasoń Izabela	Instruktor harcerski, pedagog,
2002-2009	Beń Dorota	Instruktor programowy, pielęgniarz

4.6. Kalendarium

1957

1. I. Powstanie 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej w Jeleniej Górze. Drużynowy ćwik Konrad Mieczkowski. Z inicjatywy dh Kazimierza Klimka postanowiono wybrać patrona drużyny, asa polskich pilotów myśliwskich, mjr. pil. Stanisława Skalskiego. Na pismo do ww. mjr. pil. Stanisław Skalski wyraził listownie swoją aprobatę. W tym czasie drużyna liczyła 4 zastępy tj.: Tygrysów zastępowy Andrzej Gregorowicz, Sokołów – Kazimierz Klimek, Orłów – Kazimierz Paluch, Rysi – Wiesław Wojciechowski. Przybocznym 19LDH został Jerzy Rogaczewski.
- 12.II. Skalski przyjmuje patronat nad drużyną.
- 28.II. Pojawiają się pierwsze lilijki harcerskie po zaliczonych biegach. Przybywa ich w dniach 3.03 i 10.03, 28.04.57. w tym dniu ostatnich 2 harcerzy zaliczyło próbę harcersko – lotniczą dopuszczającą do złożenia przyrzeczenia harcerskiego.
- 6-7.IV. 19 LDH bierze udział w 2-dniowych zajęciach terenowych połączonych

drużyn. W bardzo trudnych warunkach atmosferycznych harcerze w pełnym wyposażeniu odbyli bieg harcerski na stopień młodziaka, który zdobyli: Jan Gałka, Jerzy Rogaczewski, Karol Sternal, Jerzy Świrski, Andrzej Hryniszyn, Kazimierz Klimek.

19.V. Pierwsze przyrzeczenie na ręce Skalskiego i p.m. Stanisława Jaworskiego złożyli: Andrzej Hryniszyn, Witold Pawlik, Marek Lercher, Kazimierz Klimek, Jerzy Gałka, Jerzy Rogaczewski, Andrzej Kowalski, Werner Heer, Andrzej Zadorecki, Mieczysław Slipko, Tadeusz Dziekan, Eugeniusz Malec, Jan Węgrzyn, Zdzisław Wiśniewski, Małgorzata Muchniewska, Karol Sternal, Stanisław Goździk, Mieczysław Smolec, Marek Bielecki, Andrzej Szymczyk.

7-9.VI. Udział w Zlocie Harcerskim w Karpnikach. Zajęcie III miejsca po drużynie koreańskiej i drużynie z Sobieszowa.

20.VI. Zawody strzeleckie Hufca Jeleniogórskiego ZHP z kbks - pierwsze miejsce Bogdan Skalik. Zdobyte sprawności strzeleckich przez: Jerzego Świrskiego, Eugeniusza Malca, Jana Gałkę, Stanisława Pilarskiego, Karola Sternala, Zygmunta Kortysza, Andrzeja Dębskiego, Bogdana Skalika.

1-26.VII. Udział reprezentantów w kursie zastępowych w Szklarskiej Porębie.

VIII. Założenie modelarni lotniczej w SP nr 7 i I LO. Instruktorzy modelarscy to: Andrzej Brzeszcz i Lesław Gański (piloci szybowcowi). Powstanie przy drużynie klubu szybowcowo - spadochronowego.

VIII. Udział Jana Gałki w kursie funkcyjnych drużyn lotniczych Głównej Kwatery ZHP w Warszawie.

XII. Zimowisko w Sobieszowie.

1958

- 9.IV. Konrad Mieczkowski zwycięża w konkursie Trzydziestu do Jugosławii i wyjeżdża na zgrupowanie.

- 28.VII. Drugi samodzielny obóz w Strzeblinie Morskim na Kaszubach (70 osób). Kadra obozu: phm. Stanisław Jaworski, phm. Leon Dewocki, pwd. Marian Ważny, ćwik Konrad Mieczkowski, Barbara Ważny.

- VIII. Pierwszy harcerz zdobywa III klasę szybowcową (Andrzej Zadorecki).

- 20-21.IX. I Ogólnopolski Turniej Modeli Latających - Kraków. Udział wzięli: Marek Bielecki, Stanisław Goździk, Mieczysław Smoleń; ekipa zajęła 7 miejsce.

1958/59

Zimowisko Lotnicze w Jeżowie Sudeckim; uczestniczyło 40 harcerzy-lotników.

1959

- VI. Udział w Zlocie Chorągwi Dolnośląskiej.

- VII. Trzeci obóz drużyny w Karwiku (Mazury). Udział w akcji Warmia i Mazury Kormoran (60 harcerzy).

- VIII. Zakup i remont samochodu terenowego Willis, na samochodzie tym drużyna zorganizowała kurs samochodowo, który ukończyło 34 harcerzy (ciekawostka-prawo jazdy na kursie tym zdobył Adam Witek-szybowcowy mistrz świata). Dwóch harcerzy z 19 wstępuje do Oficerskiej Szkoły Lotniczej w Radomiu – oba kończą szkołę, latają jako oficerowie piloci (Zbigniew Sochadyn, Kazimierz Świerbutowicz). Harcerze 19 LDH biorą udział w Ogólnopolskich Zawodach Modelarskich- Harcerskich w Krakowie, zdobywają 5 lokatę.

1959/60

Zimowisko w Jeżowie Sudeckim – 100 osób. W zimowisku uczestniczą harcerze z Gorzowa Wlkp. i Olsztyna.

1960

10.II. Wręczenie sztandaru dla drużyny, przyrzeczenie harcerskie. Spotkanie harcerzy z pilotami walczącymi w II Wojnie Światowej na frontach zachodnim i wschodnim, między innymi kapitanem pilotem Tadeuszem Guziakiem.

29.VII Udział w Ogólnopolskim Rajdzie Harcerskim w Karkonoszach.

VII. Obóz w Ruciane na Mazurach; 60 harcerzy.
Obóz w Iławie na Mazurach; 50 harcerzy.

11.X. Trzecie miejsce w Ogólnopolskim Turnieju Harcerskim Drużyn Lotniczych w Warszawie.

1961

20.II. 5-lecie drużyny i 20-lecie Dywizjonu 317.

XI. Honorowe członkostwo drużyny przyjmuje d-ca WOPK gen. dyw. płk. Jan Frey–Bielecki. 19 LDH otrzymuje samolot odrzutowy JAK 23 prezentowany na skwerze przy ul. Wojska Polskiego i 1 Maja, następnie przeniesiony na plac przy MDK Jelenia Góra.

1962

V. Udział w zawodach „Młodzi szybownicy na start”. Wycieczki drużyny do Srebrnej Góry i Wrocławia.

VII. Obóz w Brennie.

- 9.XII. 10-lecie Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza oraz 6- lecie pracy 19 LDH im. Dywizjonu 317 w Jeleniej Górze. Honorowi goście: gen. dyw. pil. Jan Frey- Bielecki, płk. Pil. Stanisław Skalski, płk. inż. Wacław Kazimierski – Komendant Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej, mgr Zbigniew Daroszewski- Przewodniczący Rady Miasta Jelenia Góra, Władysław Kurbiel- Inspektor Oświaty w Jeleniej Górze, Michał Prokopiak – kierownik Szkoły Podstawowej nr 7, kpt. pil. Marian Cholewka - pilot Dywizjonu 317, kpt. pil. Marian Chełmecki – pilot Dywizjonu 317, kpt. pil. Tadeusz Guziak - pilot Dywizjonu 317, kpt. pil. Władysław Konieczny.

1963

- VI. Wycieczka do Warszawy - odwiedziny u Stanisława Skalskiego. Modelarze szkolą się w Ośrodku Modelarstwa Lotniczego Aeroklubu Jeleniogórskiego oraz modelarni MDK w Jeleniej Górze.

1964

Zdobywanie odznak turystycznych i sportowych. Starty w zawodach Aeroklubu Jeleniogórskiego.

1965

Zdobywanie sprawności i stopni harcerskich, prace społeczne dla szkoły i miasta. Udział w zawodach aeroklubowych.

1966

Wycieczki drużyny po Karkonoszach, organizacja Andrzejek.
Latem udział w obozie w Brennie.

1967

Udział w pracach modelarni MDK i ośrodka modelarskim w Jeleniej Górze (udział w zawodach „Młodzi szybownicy na start”). Wycieczki krajoznawcze.

1968

Udział w Turnieju Lotniczym w Jeleniej Górze. Zdobywanie sprawności lotniczych, sportowych i turystycznych.

1969

Zdobywanie sprawności i stopni harcerskich, treningi strzeleckie, liczne wycieczki.

1970

Zajęcia lotnicze w Ośrodku Modelarstwa Lotniczego Aeroklubu Jeleniogórskiego oraz Modelarni MDK w Jeleniej Górze.

1971

Zajęcia sportowe, turystyczne, dydaktyczne w świetlicy Kuratorskiego Ośrodka Pracy z Młodzieżą w Jeleniej Górze przy ul. Okrzei.

1972

Zajęcia w świetlicy Kuratorskiego Ośrodka Pracy z Młodzieżą w Jeleniej Górze przy ul. 1 Maja oraz Ośrodku Modelarstwa Lotniczego Aeroklubu Jeleniogórskiego. Zajęcia prowadzą: Mirosław Wysocki, Czesław Żuk, Adam Lewiński, Konrad Mieczkowski.

- VII. Obozy letnie w Brennie.
- 4.IX. Wycieczka drużyny na zamek Bolczów.
- 11.IX. Biwak nad jeziorem Pilchowickim.
- 25.XI. Zakończenie kapitalnego remontu ośrodka (wspólny wysiłek kuratorów, instruktorów BHP, młodzieży).

1973

- VII. Obóz harcerski w Radzynie k/Sławy dla 157 dzieci. Zajęcia w Klubie Lotnika prowadzą podchorążowie WOSR: między innymi Piotr Gryko, Ryszard Korzewka, Zbigniew Borkowski, Aleksander Głowacki, Henryk Wróbel, Przyjaciół Klubu Lotnika płk Gererd Kochański. D-ca batalionu podchorążych WOSR. Jesień. Remont pomieszczeń otrzymanych od miasta siłami instruktorów i młodzieży. Otwarcie własnej modelarni lotniczej i szkutniczej, świetlicy i klubu przy ul. 1 Maja w Jeleniej Górze.

1975

- 20.IV. I miejsce w konkurencji Modelarstwo Lotnicze w V MTO Chorągwi Dolnośląskiej, Waldemar Pawlak – mistrz konkurencji modelarstwo lotnicze, klasa F2B i Zbigniew Malinowski w klasie FIA. Zbigniew Grzebisz - I miejsce w konkurencji rakiet, Jerzy Szumski - II miejsce w kategorii modeli akrobacyjnych na uwięzi. Harcerze 19 jako reprezentacja Śląskiego Okręgu Wojskowego w CMTO w Warszawie.
- 14.V. Wiktor Benet zajmuje IV miejsce podczas V CMTO w Warszawie w

konkurencji modelarstwo wodne.

- 1.VI. Dyplom Aeroklubu Jeleniogórskiego za udział w zawodach modeli szkolnych Jaskółka.
- 2.VI6. Jan Barwicki w zawodach modeli latających w klasie F2B zajmuje III miejsce.
- 11.VI. Wystawa modeli w klubie EMPiK w Jeleniej Górze.
- VII – VIII. Obozy szkoleniowe w Radzynie. Odwiedziny na obozie redakcji tygodnika „Na Przełaj”. Bardzo miła recenzja z pobytu na obozie 10.08.1975.

1976

- 1.IV. Drużynę odwiedza „Żołnierz Polski”, wpis do kroniki.
- 2.V. Tygodnik „Motywy” pisze o szczepie Lotniczym.
- 19.V. Podziękowanie za pracę dla dh Konrada Mieczkowskiego na łamach „Gazety Sądowej”. Powstanie Kręgu Lotniczego i 58 Lotniczego Szczepu Harcerskiego im. J. Korczaka.
- 18.III. Narada robocza poświęcona 30- leciu drużyn lotniczych z generałem Julianem Paździorem dowódcą Sił Powietrznych Kraju.
- 1.IV. Drużyna otrzymuje z APRL odznakę „Za zasługi dla APRL”.
- VI – VII. Przeprowadzenie trzech obozów wędrowno - rowerowych w Sławie.
- 28.VIII. Promocja oficerska instruktorów 19: Zbigniew Borkowski, Wiesław Czernul, Tadeusz Mężyk.
- 21.XI. Wręczenie dyplomu przez ministra sprawiedliwości za zajęcie I miejsca za

1976 rok we współzawodnictwie Kuratorskich Ośrodków Pracy z Młodzieżą.

7.XII. Przy Szczepie powstaje Koło Specjalnej Troski TPD.

1977

1.IV. Drużyna otrzymuje z APRL odznakę „Za zasługi dla APRL”.

1978

Zdobycie brązowego medalu w rakietach czasowych w Budapeszcie – Waldemar Górecki. Zdobycie III miejsca w Centralnych Manewrach Techniczno Obronnych w Muszakach. 3 godzinny blok pokazów modeli akrobacyjnych i rakiet podczas święta Gazety Robotniczej w Jeleniej Górze.

1980

Zdobycie dwóch tytułów mistrzów Centralnych Manewrów Techniczno-Obronnych ZHP w konkurencji modeli akrobacyjnych na uwięzi.

1981

Zdobycie I miejsca przez dh Jarosława Suchockiego w Półfinałach Mistrzostw Polski modeli akrobacyjnych.

Zdobycie II lokaty na Zawodach Ogólnopolskich Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Katowicach.

Uzyskanie III klasy szybowcowej przez dh Andrzeja Piotrowskiego.

Dh Jan Barwicki i Krzysztof Pompe wstępują do Szkoły Oficerskiej.

Dwa obozy modelarskie w Gostycynie (woj. bydgoskie).

1982

34 harcerzy 19 LDH zdobywa odznaki modelarskie, 2 harcerzy: Krzysztof

Kaczmarek, Grzegorz Sochan zdobywa III klasę szybowcową, 2 harcerzy wstępuje do Szkoły Oficerskiej.

Zorganizowano dwa obozy modelarskie drużyny w Linach k. Babiegomostu.

1983

Dh Krzysztof Kaczmarek zdobywa I miejsce w XVI Memoriale kpt. pil. Jerzego Różańskiego w Łodzi (za model wilga).

Na Mistrzostwach Polski Makiet Latających w Toruniu dh Krzysztof Kaczmarek uzyskał tytuł wicemistrza Polski.

25.V Nadanie dla Jeleniogórskiego Hufca ZHP imienia Bohaterskich Lotników Polskich. 19 LDH organizuje wystawę lotniczą w Międzynarodowym Klubie Książki i Prasy w Jeleniej Górze, spotkanie z pilotami wojskowymi i sportowymi. Jest również organizatorem Ogólnopolskich Zawodów Makiet Lotniczych na Uwięzi w Jeleniej Górze.

IX – XI. Udział reprezentacji drużyny w Zlocie Jubileuszowym z okazji 50-lecia harcerskiego szybownictwa w Krośnie.

28.VIII Promocja w WOSR w Jeleniej Górze instruktorów drużyny phm. Marka Smasia, pwd. Waldemara Wiechnika na stopnie podporuczników. Dwa obozy drużyny w Radzynie k/Sławy (woj. zielonogórskie).

1984

Dwa obozy drużyny w Radzynie k/Sławy.

Zajęcie III miejsca w Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy Lotniczej w Dęblinie.

W drużynie 72 harcerzy posiada „Popularyzatora Lotnictwa” (w tym 28 zdobyto na obozie).

III klasę szybowcową zdobywa dh Andrzej Walków, Jan Górka.

1985

Drużyna posiada 4 pilotów samolotowych, 12 szybowcowych. Dh Harcerz Orli Grzegorz Sochań zaliczony został do 10 najlepszych szybowników 1985r. (Skrzydłata Polska).

Udział harcerzy 19 LDH w II Konferencji Szybowcowej w Jeżowie Sudeckim - organizacja imprezy-wystawa-warty honorowe przed tablicą upamiętniającą I Konferencję.

Uzyskanie III klasy szybowcowej przez dh Andrzeja Hempla.

11.VI 104 harcerzy drużyny zdobywa odznakę Hufcową (Rozkaz L-5/85).

8 harcerzy otrzymuje stopień przewodnika.

Rozkazem Komendy Hufca ZHP w Jeleniej Górze L-11/85 z dnia 21.11.1985 z 19 LDH im. Dywizjonu 317, liczącej 20 instruktorów i 124 harcerzy został utworzony VII Lotniczy Szczęp ZHP im. Dywizjonu 317 w składzie 6 drużyn lotniczych. Komendantem szczepu mianowano harcmistrza PL Konrada Mieczkowskiego. Na wniosek Rady Szczepu powołano drużyny:

- 19 LDH im. 56 Eskadry Obserwacyjnej „Niedźwiadków” - drużynowy HO Tomasz Konieczny
- 19 LDH im. 51 „Rozpoznawczej” „Orląt” - pwd. Pil. Krzysztof Kaczmarek
- 19 LDH im 55 „Bombowej” „Tygrysów” – pwd. Dariusz Gruszczyński
- 19 LDH im. 53 „Obserwacyjnej” „Wędrowców”- pwd. Dariusz Bykowski
- 19 LDH im. 151 „Myśliwskiej” „Walczących Kondorów” – pwd. Jacek Ładkowski
- 19 LDH im 152 „Myśliwskiej” „Błękitnych Ptaków” – pwd. Beata Niezgoda

HO Krzysztof Kaczmarek otrzymał stopień Harcerza Rzeczypospolitej.

Aktualnie Szczęp Lotniczy posiada własny Klub Lotnika „Śmigiełko”, pracownię modelarską, pracownię fotograficzną. Do drużyn należą uczniowie szkół średnich i podstawowych z całej Jeleniej Góry, a nawet eskadra „Komarów” z modelarni lotniczej dh Jana Demczuka z Wałbrzycha i

modelarze ze Szklarskiej Poręby.

Liczba harcerzy na przestrzeni lat 1982-1986 od 88 do 124 osób.

Na przestrzeni 1985/86 w czynie społecznym harcerze i instruktorzy przeprowadzili remont pomieszczeń Ośrodka Lotniczego oszacowany na 720000 zł. (materiały do remontu otrzymane od władz miejskich).

1986

Uzyskanie III klasy szybowcowej przez dh Sylwię Jagielską.

Starty modelarzy w zawodach Modeli Makiet Latających w Opolu, Częstochowie.

Udział w pokazach lotniczych z okazji 40-lecia Aeroklubu Jeleniogórskiego.

Organizacja dwóch obozów modelarskich w Radzynie k/Sławy (91 osób).

Do szkół oficerskich odeszli harcerze Sławomir Barwicki, Krzysztof Gredzki, Krzysztof Kaczmarek.

Zorganizowano dwa obozy lotnicze w Radzynie k/Sławy dla 91 osób, trzech harcerzy zdobyło uprawnienia licencje pilotów samolotowych: Andrzej Piotrowski, Krzysztof Kaczmarek, Grzegorz Sochań.

1987

VII. Trzy obozy drużyny w Radzynie k/Sławy. Przyrzeczenie harcerskie złożyli: Paweł Andrysiak, Wojciech Baran, Piotr Błaszczuk, Małgorzata Brdacz, Klaudia Bryczko, Jacek Cichy, Wojciech Czapowski, Krzysztof Dolak.

Ukończenie kursu szybowcowego i zdobycie III klasy pilota szybowcowego przez druhów Artura Chmielewskiego i Tomasza Kensa.

Udział w II zawodach Modeli Kosmicznych i IV miejsce za ekipami z Nowego Sącza, Torunia i Krakowa.

VIII. Obóz w Pile, Młyn k/Gostycyna. Przyrzeczenie złożyli: Beata Salęzka, Ryszard i Roman Rodewald, Marcin Iwan, Janusz Bielak, Marcin Bugajski, Kadra obozu: Anna Wiechnik, Stefan Szachowski, Waldemar Wiechnik, Konrad Mieczkowski, Jolanta Porębska, Jacek Ładkowski, Andrzej Walków,

Janusz Żukowski.

1988

- III. Wyróżnienie dyplomem Kuratorium Oświaty i Wychowania za popularyzację sportów obronnych i modelarskich wśród dzieci i młodzieży szkolnej.
Dwa obozy drużyny w Radzynie k. Sławy.
- 2.VIII Spotkanie z młodzieżą słowacką na obozie. Przyrzeczenie harcerskie złożyli: Jacek Namulczyk, Krzysztof Kawa, Monika Furtyma, Dariusz Wasyliszyn, Przemysław Biegański, Rober Job, Dariusz Marceniuk. Kadra obozu: Konrad Mieczkowski, Zofia Sosińska, Ryszard Lenik, Artur Chmielewski, Dariusz Sosiński, Tomasz Kens.
- Ukończenie podstawowego kursu szybowcowego przez druhow Roberta Grzesiuka i Tomasza Duzinkiewicza.

1989

- VII. Uczestnictwo w obozie zorganizowanym przez Komendę Hufca Jelenia Góra w Maszewie, utworzenie własnego podobozu, uczestniczyło 28 harcerzy.

1990

- 11-13.V. Udział w rajdzie „A chęć przygody na szlaki nas gna”. Zdobyć III miejsca w Jarkowicach.
- Lato. Obozy w Liniach koło Babimostu. Kadra obozu: Konrad Mieczkowski, Ryszard Wróblewski, Tomasz Kens, Jerzy Borys, Bożena Wolniak.
- 22.VII. III miejsce w festynie rekreacyjnym Ziemi Babimojskiej o Puchar Burmistrza Kargowej.
- 31.VII. Pobyt i obserwacja nocnych lotów i Lotnictwa Myśliwskiego z 45 pułku

Lotnictwa Szkolno – Bojowego w Babimoście.

- 2.VII. Zwiedzanie Muzeum Wojskowego w Drzonkowie k. Zielonej Góry. Pokazy lotnicze modeli latających F2B i rakiet kosmicznych z okazji Dnia Dziecka i Września Jeleniogórskiego.

1991

- 15.III. Rozkaz L 4/91 KH ZHP JG- otwarcie próby na stopień przewodnika dh Wojciechowi Kozłowskiemu, Tomaszowi Duzinkiewiczowi, Robertowi Grzesiukowi. Odznakę Hufca „Za działalność” II stopnia otrzymali Michał Horegląd, Jacek Ładkowski, Waldemar Wichnik, III stopnia Artur Chmielewski.

1992

- VII – VIII. Obozy w Radzynie realizowały kursy nauki pilotażu i akrobacji modeli akrobacyjnych. Zdobyto 31 stopni, 135 sprawności, 30 harcerzy złożyło przyrzeczenie.
- XII. Konkurs modeli redukcyjnych. I miejsce zdobył Paweł Kaźmierczak, II – Tomasz Kolenda, III Grzegorz Drewnikowski, IV Przemek Augustowski.

1993

- VII – VIII. Obozy w Radzynie. Artur Chmielewski zdobywa I miejsce w zawodach pływackich.
- Przy „Śmigielku” działają kluby: strzelecki, żeglarski, sportowy, modelarstwa lotniczego, turystyczny, krótkofalarski.

1994

- VII-VIII Obozy w Radzynie k/Sławy.

- 18.IX. Wycieczka drużyny na Szwajcarkę i Zamek Bolczów.
- 24.IX. Wycieczka na Zbocze Jeżowskie.
- 22.X. Bieg na 10 km połączony ze strzelaniem z kbks. Zajęcia odbyły się na terenie WOSR w Jeleniej Górze oraz Jeżowa Sudeckiego. I miejsce zdobył Sebastian Kucia, I miejsce w strzelaniu z karabinka kbks zdobył Piotr Słupek. Sprawność strzelca zdobyli: Piotr Słupek, Paweł Ditaj, Dariusz Radomski, Paweł Słupek, Sławomir Filipowicz, Mariusz Grobela, Tomasz Laska, Andrzej Sołtysik, Mariusz Grobela, Paweł Pietkuń.
- 50 harcerzy uczęszcza na krytą pływalnię na WOSR w Jeleniej Górze pod opieką instruktorów: Andrzeja Gorzałczyńskiego, Waldemara Wiechnika, Artura Chmielewskiego, Roberta Grzesiuka.

1995

- 19.III. Krzysztof Arciszewski zdobywa II miejsce w kategorii młodzików w VIII Centralnych Zawodach modeli balonów na ogrzane powietrze. Rafał Skotnicki zdobywa w tych zawodach III miejsce.
- VII – VIII. 4 obozy w Radzynie.
- 24.VII. Jeleniogórska Rada Przyjaciół Harcerstwa na obozie w Radzynie.
- IX. Pokazy lotnicze z okazji Września Jeleniogórskiego oraz Dnia Energetyka.

1996

- VII – VIII. 3 obozy LDH w Radzynie. Wydarzenie: do siatki maskującej okalającej obóz wleciał orzeł bielik w pogoni za przepiórką. Harcerze uwalniają orla i przepiórkę.

1997

- 26-28.IX. Udział w rajdzie Kuratorskim Młodzieży Szkolnej Sosnowka. Klub Lotnika „Śmigielko” i 19 LDH reprezentują trzy drużyny- łącznie 30 osób.
- 5.X. Zwiedzanie Centralnego Ośrodka Lotniczego ZMP na Zboczu Jeżowskim.
- 19-21.XII Spotkanie harcerzy z 19 LDH ze skautami czeskimi i niemieckimi.

1998

Zajęcie II miejsca we współzawodnictwie o puchar Dyrektora MDK w imprezach turystycznych w roku szkolnym 1997/98. Udział 2 zespołów w II Festiwalu piosenki Harcerskiej i Turystycznej „Byłe do wiosny” w Piechowicach.

- VII – VII Obozy w Radzynie.

1999

- VII - VIII 3 obozy w Radzynie.

- XII I Mistrzostwa Dzieci i Młodzieży w strzelaniu z broni pneumatycznej w Klubie Lotnika. Zdobyte II miejsca w wyprawie turystycznej MDK „Relaks z plecakiem”. Zdobyte I miejsca w rajdzie „Pożegnanie XX wieku”.

- 11-12.XII. Dyplom za zajęcie II miejsca we współzawodnictwie szkół i placówek wychowania przedszkolnego o puchar Dyrektora MDK w imprezach turystycznych w roku szkolnym 1998/99.

2000

- 22-23.I. Uczestnictwo w rajdach: Perła Zachodu- Chojnik; uzyskanie I i V lokaty.
- 26-27.II. Zdobyte III miejsca w IV rajdzie „Zima 2000” Bukowiec.

- 15-16.IV. Zdobyć I miejsca w rajdzie pieszym „Na wiosennym szlaku” Wleń.
- 3.VI. Zdobyć II miejsca w rozgrywkach harcerskiej Ligi Piłkarskiej Chorągwi Dolnośląskiej ZHP w Świdnicy.
- VII - VIII. 3 obozy w Radzynie. Uczestnicy obozów pływają na jachtach, jeżdżą na rowerach, zwiedzają piękną ziemię Sławska.
- 9.10.XII. Zdobyć I miejsca w rajdzie turystycznym Miłków.
- 15.XII. Zdobyć I miejsca w Mistrzostwach Dzieci i Młodzieży w strzelaniu z broni pneumatycznej w szkołach podstawowych oraz gimnazjach.

2001

- II. Zdobyć I miejsca w Turnieju Gier Świetlicowych w Jeleniej Górze.
- 18-19.III. Zdobyć I miejsca w rajdzie „Powitanie wiosny”.
- VII - VIII Obóz w Radzynie, w trzech turnusach uczestniczyło około 90 dzieci i młodzieży.

2002

- V – VI Zorganizowanie kursu żeglarskiego, część I teoretyczna.
- VII – VIII Obóz w Radzynie, zakończenie kursu żeglarskiego, część praktyczna zakończona egzaminem, uczestnicy zdobyli 16 patentów żeglarskich.

2003

- VII/VIII Obóz w Radzynie, odbył się kurs żeglarski, który ukończyło 12 uczestników w tym 7 harcerzy „19-ki”.

2004

- VII/VIII Obóz w Radzynie, wprowadzono kurs jazdy konnej prowadzony przez instruktorów klubu jeździeckiego działającego przy Ośrodku Wypoczynkowym „Victoria”.

2005

- VII/VIII Pierwszy obóz w domkach Ośrodka Wypoczynkowego „Igiełka” w Radzynie, uczestniczyło w dwóch turnusach ponad 60 dzieci i młodzieży.

2006

- VII/VIII Obóz w Radzynie „Igiełka”, w obozie uczestniczy młodzież z sekcji zapaśniczej KS Karkonosze Jelenia Góra, uczestniczy 20 młodych zapaśników pod kierunkiem instruktora Czesława Czerniec.

2007

- 16-18. IV Udział w rajdzie turystycznym „Na szlaku Karkonoszy” zajęcie IV miejsca
- VII/VIII Obóz w Radzynie w Ośrodku Wypoczynkowym „Wratislavia”, zorganizowano wycieczki na nowych rowerach typu „góral”.

2008

- 21-23. V Rajd pieszy połączony z biwakiem w Miłkowie k/Karpacza.
- VII/VIII Obóz w Sławie - Radzyń na bazie Ośrodka Wypoczynkowego „Student” w trzech turnusach uczestniczyło około 80 uczestników.

2009

- 07.IV Zajęcie II miejsca zespołowo w turnieju świetlicowych gier planszowych.
- VII/VIII Obóz w Sławie - Radzyń na bazie Ośrodka Wypoczynkowego „Student”,
młodzież bierze udział w rajdzie dookoła jeziora Sławskiego.
Utworzenie bazy obozowo-biwakowej w Radzynie k/Sławy dla kadry
instruktorskiej i rodzin obozowiczów.

2010

- 15.III Turniej tenisa stołowego dzieci i młodzieży o Nagrodę Kierownika Klubu
Lotnika „Śmigiełko”.
- VII – VIII Pierwsze obozy rowerowe w Lubiatowie koło Sławy na bazie Ośrodka
Wypoczynkowego „Haleszka”.

Zakończenie

Celem mojej pracy było ukazanie jak na przestrzeni ponad 50 lat rozwijała się działalność 19 Lotniczej Drużyny Harcerskiej i Klubu Lotnika „Śmigiełko”. W Jeleniej Górze nie ma chyba drugiej takiej placówki dla dzieci i młodzieży, która mogłaby poszczycić się takim jubileuszem. W 2012 roku Klub będzie obchodzić 55-lecie swojego istnienia.

Przez ponad pół wieku placówka była niejednokrotnie „drugim domem” dla wielu dzieci i młodzieży, szczególnie tych skierowanych tutaj przez Kuratorski Ośrodek dla Dzieci i Młodzieży. Dzięki drużynie harcerskiej młodzież zagrożona patologią lub wręcz patologiczna przechodziła tutaj swoistą resocjalizację. Harcerstwo, metodyka harcerska to pewne zasady, ideały, wartości, które są przekazywane młodemu pokoleniu. Uczestnicząc w szeregu zbiórek, biwaków, obozów czy inicjatyw – „trudna młodzież” uczyła się, jak można żyć uczciwie, bez alkoholu, kradzieży itp. Dzięki olbrzymiemu zaangażowaniu instruktorów harcerskich i specjalnościowych wielu młodych ludzi „wyszło na prostą”.

Ale klub to nie tylko miejsce spotkań tych „z prawem na bakier”. Tu również swoje młodzieńcze lata spędziły dzieci i młodzież z normalnych domów. To dzięki nim ci „trudni” mogli zobaczyć jak można spędzać wolny czas, że warto chodzić do szkoły, uczyć się, zdobywać zawód. „Śmigiełko” to dwa światy: „młodzi gniewni” z trudnych rodzin oraz ci, którzy w rodzinie mieli oparcie, czerpali właściwe wzorce i wartości. Dzięki tym drugim, Klub spełniał zadania resocjalizacyjne, prewencyjne czy profilaktyczne.

Bibliografia

1. Baden-Powell R. (1998), *Skauting Dla Chłopców*, Harcerskie Biuro Wyd. „Na Tropie”, Warszawa.
2. Broniewski S. (1983), *Całym Życiem. Szare Szeregi w relacji naczelnika*, PWN, Warszawa.
3. Cumft O., Kujawa H. K., Cynk J. B. (2001), *Polskie Siły Powietrzne w wojnie 1939-1943*, AJ-Press, Gdańsk.
4. Cynk J. B. (2001), *Polskie Siły Powietrzne w wojnie 1939-1943*, tom I, AJ-Press, Gdańsk.
5. Cynk J. B. (2002), *Polskie Siły Powietrzne w wojnie 1943-1945*, tom II, AJ-Press, Gdańsk.
6. Fiedkiewicz O. (red) (1988), *Leksykon Harcerstwa*, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa.
7. Gotowała A., Przedpelski A. (2003), *100 lotników stulecia*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa.
8. Gretzynger R., Matusiak W., Zieliński J. (2008), *Lotnictwo Polskie na Zachodzie 1939-1947*, ZP Grupa, Warszawa.
9. Jaruzelski W. (2005) *Pod prąd czyli refleksje rocznicowe*, Wyd. „Komandor” Warszawa.
10. Kalinowski M. (1984), *Vademecum rodzinnego kuratora sądowego*, Instytut

Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa.

11. Kamecki M. (1999), *Stosowanie metody harcerskiej w drużynie*, ZHP GKH, Warszawa.
12. Kamiński A. (2003), *Nauczanie i wychowanie metodą harcerską*, Instytut Wyd. „Nasza Księgarnia”, Warszawa.
13. Koźniewski K. (1990), *I zawsze krzyż oksydowany...*, Wyd. Literackie, Kraków.
14. Kiewicz A. (1982), *Dolnośląskie Harcerstwo w Latach 1945-1975*, Ossolineum, Wrocław.
15. Król W. (1976), *Polskie dywizjony lotnicze w Wielkiej Brytanii 1940-1945*, Wydawnictwo MON, Warszawa.
16. Kutzner J. (2007), *Zwycięstwa pilotów myśliwskich*, Adiutor, Warszawa.
17. Łata M. (2003), *Harcerstwo w kotlinie jeleniogórskie*, Niepublikowana praca licencjacka, Kolegium Karkonoskie, Jelenia Góra.
18. Łobocki M. (2000), *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Oficyna Wyd. „Impuls”, Kraków.
19. Maszke A. (2004), *Metodologiczne podstawy badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
20. Nowak S. (1985), *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszaw.
21. Milewski J. (1985), *Harcerstwo w kotlinie jeleniogórskie w latach 1945-75*, Niepublikowana praca magisterska, Kolegium Karkonoskie, Jelenia Góra.
22. Pilch T., Bałman T. (2010), *Zasady badań pedagogicznych*. Wyd. „Żak”, Warszawa.
23. Pilch T. (1998), *Zasady badań pedagogicznych*. Wyd. „Żak”, Warszawa.
24. Protokół z przekazania Chorągwi ZHP w Jeleniej Górze z 30.03.1992. AKHJG.
25. Raporty roczne hufca za 2000, 2001, 2002, AKHJG.
26. Skalski S. (1957), *Czarne krzyże nad Polską*, MON, Warszawa.
27. Skorny Z. (1984), *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*, WSiP, Warszawa.
28. Sowa J., Z. Niedzielski (2003), *Metoda pracy harcerskiej w zarysie*, Wyd. „Fosze”, Rzeszów.
29. *Spis harcerski 2002 Hufca ZHP Jelenia Góra*, AKHJG.
30. *Statut związku Harcerstwa Polskiego* (1998), Warszawa.

31. *Strategia Rozwoju Hufca 2000-2004*, AKHJG.
32. Szczygieł W. (1990), *Jak prowadzić drużynę harcerską*, Centralna Składnica Harcerska, Kraków.
33. Szymczak W. (1998), *Formy pracy czyli wielka księga pysznych dań harcerskich*, Wyd. „Drogowskaz”, Warszawa.
34. Węglarzówna E., Kolasianka – Żmijowa M. (1986), *Śląska Chorągiew harcerek w okresie międzywojennym* W: *Z dziejów harcerstwa polskiego*, red. Janota W., Wyd. „Śląsk”, Katowice.
35. Zaczynski W. (1997), *Praca badawcza nauczyciela*, WSiP, Warszawa.
36. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lipca 1971, wydanym na podstawie zarządzenia nr 96 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 września 1969.

Artykuły prasowe

1. *Harcerstwo szuka przyjaciół* (1964), „Nowiny Jeleniogórskie” nr 2 z dnia 14.01.1964r..
2. *Młodzież ma kuratelę* (1972), „Gazeta Robotnicza” nr 274 z dnia 17.11.1972r.
3. *Czy doczekają się pomocy* (1972), „Nowiny Jeleniogórskie” nr 45 z dnia 9.11.1972r.
4. *Ośrodki kuratorskie zdają egzamin* (1973), „Prawo i Życie” nr 5 z dnia 4.03.1973r.
5. Brachłowski A. (1973), *Młodzi kuratorzy z WOSR „Żołnierz Wolności”* z dnia 22.08.1973r.
6. Kutzner J. (2004), *Stanisław Skalski*, „Skrzydłata Polska” nr 11 z listopada 2004r.
7. *Nasz sukces* (2010), „Nowiny Jeleniogórskie”, nr 48 z dnia 30.11.2010r.

Strony internetowe

1. http://a_kaminski.webpark.pl/
2. <http://symbole.zhp.pl/krzyz-harcerski.html> 15.01.2011r.
3. http://www.wikipedia.org/wiki/Odrodzenie_harcerstwa 15.11.2010r.
4. <http://www.skauting.zhp.pl/index.phpdo=standard&navi=0013,00300031> z 29.11.2010r.

5. http://zhppgk.org/organizacja_harcerek/egazetka/gazetka_1_migawki_historyczne.htm 15.01.2011r.

Spis zdjęć

Fot. 1. Robert Baden-Powell.	5
Fot. 2. Krzyż Harcerski.	8
Fot. 3. Andrzej i Olga Małkowscy – zdjęcie ślubne.	10
Fot. 4. Aleksander Kamiński.	10
Fot. 5. Symbole WOSM i WAGGGS.	14
Fot. 6. Rozkaz powołania Hufca Jelenia Góra.	15
Fot. 7. Uczestnicy obozu w Radzyniu.....	21
Fot. 8. Harcerze 19-ki w przemarszu ulicą 1 Maja.....	22
Fot. 9. Radość z podarunku, śmigła samolotowego.	23
Fot. 10. Pierwsze przyrzeczenie harcerzy i harcerek 19 LDH 19.05.1957r.	25
Fot. 11. Zastęp „Gryfy” w trakcie nauki śpiewania.....	26
Fot. 12. Dh K. Kaczmarek z zastępem na zbiórce.....	27
Fot. 13. List S. Skalskiego napisany do harcerzy 19 LDH.	37
Fot. 14. Stanisław Skalski na uroczystości pierwszego przyrzeczenia.	37
Fot. 15. Odznaka 317 Dywizjonu Myśliwskiego „Wileńskiego”.	41
Fot. 16. Hurricane JH-L w Acklington, kwiecień 1941 r.	41
Fot. 17. Spitfire JH-Y w locie z Northolt w maju 1942 r.	42
Fot. 18. Willis 19- ki w akcji.....	43
Fot. 19. Dh A. Chmielewski po locie „Puchaczem”.....	43
Fot. 20. Drużyna przed nową siedzibą na ul. 1 Maja 68.	45

Fot. 21. Dh Gruszczyński przed nową siedzibą ze sztandarem drużyny.	46
Fot. 22. Harcerze „19-ki” podczas prac modelarskich.....	47
Fot. 23. Przygotowanie do wodowania „Maczka”.	47
Fot. 24. Zawody strzeleckie.....	48
Fot. 25. Uczestnicy obozu w trakcie kursu jeździeckiego na obozie w Radzyniu.	48
Fot. 26. Przegląd rowerów przed trasą.	50
Fot. 27. Rowerowe zwiedzanie rejonu jeziora Sławskiego.	50
Fot. 28. Jedno z pomieszczeń w obecnej siedzibie „Śmigielka” z kier. Mieczkowskim w tle.	52
Fot. 29. Dh Mieczkowski, Kaczmarek i Gruszka (na zdjęciu w kolejności od lewej) w trakcie planowania trasy biegu harcerskiego.....	53
Fot. 30. Instruktor omawia budowę samolotu.....	54
Fot. 31. Wciągnięcie flagi na maszt podczas apelu.	55
Fot. 32. Wzór naszywki „3 pióra”.	57
Fot. 33. Budowniczy bramy w pamiątkowym zdjęciu.	57